

Prečišćeni tekst Zakona o zaštiti prirode obuhvata sljedeće propise:

1. Zakon o zaštiti prirode ("Službeni list Crne Gore", br. 054/16 od 15.08.2016),
2. Zakon o stranim i invazivnim stranim vrstama biljaka, životinja i gljiva ("Službeni list Crne Gore", br. 018/19 od 22.03.2019), u kojima je naznačen njihov dan stupanja na snagu.

ZAKON

O ZAŠTITI PRIRODE

("Službeni list Crne Gore", br. 054/16 od 15.08.2016, 018/19 od 22.03.2019)

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet

Član 1

Ovim zakonom uređuju se uslovi i način zaštite i očuvanja prirode.

Pojam prirode

Član 2

Priroda je jedinstvo geosfere i biosfere, uključujući vrste divljih biljaka, životinja i gljiva i prirodna dobra koja se odlikuju biološkom, geološkom, geomorfološkom i predionom raznovrsnošću.

Priroda je od interesa za Crnu Goru i uživa zaštitu u skladu sa ovim zakonom.

Ciljevi zaštite prirode

Član 3

Zaštita prirode sprovodi se radi:

- očuvanja i unaprjeđivanja biološke (genetičke, specijske, ekosistemske), geološke i predione raznovrsnosti;
- očuvanja i unaprjeđivanja pojedinačnih prirodnih dobara;
- utvrđivanja i praćenja stanja prirode;
- usklađivanja ljudskih aktivnosti, ekonomskih i društvenih razvojnih planova, programa i projekata sa održivim korišćenjem obnovljivih i racionalnim korišćenjem neobnovljivih prirodnih vrijednosti i resursa, radi njihovog trajnog očuvanja;
- sprječavanja aktivnosti sa štetnim uticajem na prirodu koje su posljedica linearne zavisnosti ekonomskog rasta i upotrebe prirodnih resursa;
- zaštite i očuvanja prekograničnih vrijednih djelova prirode i zaštićenih prirodnih dobara;
- očuvanja prirodnih svojstava zemljišta, očuvanja kvaliteta, količine i dostupnosti vode, uključujući i kvalitet morske vode.

Sprovođenje zaštite prirode

Član 4

Zaštita prirode obuhvata:

- zaštitu flore, faune i geomorfoloških pojava;
- proglašavanje zaštićenih prirodnih dobara i njihovo očuvanje i upravljanje, radi očuvanja ili poboljšanja ciljeva zaštite;
- zaštitu svih ugroženih, rijetkih i autohtonih vrsta; utvrđivanje i procjenu stanja pojava i procesa u prirodi;
- sprovođenje mjera zaštite prirode;
- utvrđivanje smjernica i uslova za zaštitu prirode u prostorno planskoj dokumentaciji, na svim nivoima razvojnih i regulacionih planova, koncesionim dokumentima, razvojnim programima i programima upravljanja prirodnim resursima (rudarstvu, energetici, saobraćaju, vodoprivredi, poljoprivredi, šumarstvu, lovstvu, ribarstvu, turizmu i drugim djelatnostima od uticaja na prirodu);

- sprovođenje kontinuiranog monitoringa kumulativnih uticaja na zaštićena prirodna dobra usljed realizacije zahvata koji imaju u većoj ili manjoj mjeri negativan uticaj na prirodu;
- sprovođenje mjera zaštite prirode koje imaju za cilj eliminisanje i ublažavanje negativnih uticaja na staništa i vrste;
- uspostavljanje sistema upravljanja zaštićenim prirodnim dobrima;
- povezivanje i usklađivanje sistema zaštite prirode sa međunarodnim sistemom zaštite prirode;
- podsticanje naučnog i stručnog rada u oblasti zaštite prirode;
- podsticanje održive valorizacije usluga ekosistema;
- isticanje važnosti i neophodnosti zaštite prirode kroz obrazovni sistem od predškolskog obrazovanja do univerziteta.

Primjena zakona

Član 5

Ovaj zakon ne primjenjuje se u slučaju suzbijanja i sprječavanja neposredne opasnosti po život i zdravlje ljudi ili imovinu, odnosno spašavanja ljudi i imovine, samo za vrijeme trajanja tih okolnosti, koje se utvrđuju aktom nadležnog organa.

Značenje pojedinih izraza

Član 6

Izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeća značenja:

- 1) autohtona vrsta je vrsta divljih biljaka, životinja i gljiva koja je prirodno rasprostranjena u ekosistem Crne Gore;
- 2) alohtona vrsta je strana vrsta divljih biljaka, životinja i gljiva koja je u ekosistem Crne Gore dospjela namjernim ili nenamjernim unošenjem;
- 3) areal je prirodno područje rasprostranjenosti divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva;
- 4) banka gena je specijalizovana kolekcija živog biljnog i životinjskog materijala i gljiva, koja se sakuplja, skladišti i razmnožava u strogo kontrolisanim i specifičnim uslovima;
- 5) biološka raznovrsnost (biodiverzitet) je raznovrsnost živih organizama, uključujući i raznovrsnost u okviru vrste, između vrsta i između ekosistema;
- 6) crvena knjiga je naučna studija ugroženih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva prema kategorijama ugroženosti u skladu sa kategorizacijom Međunarodne unije za očuvanje prirode (IUCN);
- 7) crvena lista je spisak ugroženih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva na određenoj teritoriji prema kategorijama ugroženosti i faktorima ugrožavanja razvrstanih u kategorije ugroženosti u skladu sa kategorizacijom Međunarodne unije za očuvanje prirode (IUCN);
- 8) derivat je organski ili neorganski produkt živih organizama (koža, krzno, rogovlje svih vrsta jelena i srndaća i rogovi muflona, divokoza i divojaraca, kljove vepra i oklop kornjače);
- 9) divlje vrste biljaka, životinja i gljiva su vrste i podvrste koje nijesu nastale pod uticajem čovjeka kao posljedica vještačkog odabiranja (odabir i uzgoj u svrhu dobijanja pasmina pripitomljenih životinja i sorti kultivisanih biljaka) ili genetske modifikacije nasljednog materijala tehnikama moderne biotehnologije;
- 10) ekosistem (biogeocenoza) je strukturno, funkcionalno i dinamički složen i jedinstven ekološki sistem u kome se međusobno prožimaju uticaji biotopa i biocenoze (abiogenih i biogenih faktora);
- 11) ekološka mreža je skup područja koja se proglašavaju u cilju zaštite i očuvanja određenih stanišnih tipova i vrsta od interesa za Crnu Goru i Evropsku uniju, koja su određena u skladu sa ovim zakonom i potvrđenim međunarodnim ugovorima;
- 12) ekološki koridor je ekološka veza ili više ekoloških veza koje omogućavaju kretanje populacijama živih organizama sa jednog lokaliteta na drugi i doprinose genetičkoj povezanosti populacija vrsta;
- 13) ekosistemski pristup je integrisano upravljanje ljudskim aktivnostima u svrhu održavanja prirodne očuvanosti i integriteta ekosistema i preduzimanje mjera na smanjenju i sprječavanju negativnih uticaja na ekosistem, u cilju održavanja i održivog korišćenja usluga ekosistema;
- 14) ekološki integritet područja ekološke mreže je očuvana prirodna struktura područja, radi obezbjeđenja ekoloških funkcija neophodnih za dugotrajni opstanak ciljnih stanišnih tipova i vrsta tog područja;

- 15) endemična vrsta je vrsta divljih biljaka, životinja i gljiva koja je veoma ograničena u svom prirodnom rasprostranjenju;
- 16) ex situ očuvanje je način čuvanja, gajenja i razmnožavanja komponenata biološke raznovrsnosti van njihovih prirodnih nalazišta (staništa) u zoološkim vrtovima, akvarijumima, terarijumima, laboratorijama, botaničkim baštama i geološke raznovrsnosti (stijena, ruda, minerala, kristala i fosila) u muzejima ili zbirnama pojedinaca;
- 17) fosil je sačuvana cjelina, djelovi ili tragovi izumrlih organizama i njihovih životnih aktivnosti;
- 18) genetička raznovrsnost (diverzitet) je ukupna raznovrsnost gena sadržanih u svim pojedinačnim vrstama divljih biljaka, životinja, gljiva i mikroorganizama;
- 19) geološki objekat (minerali, kristali i stijene) je objekat na i ispod površine zemlje oblikovan dugotrajnim prirodnim procesima (geotektonski procesi, vulkanske, magmatske, hidrogeološke aktivnosti i rad lednika);
- 20) geonasljeđe su sve geološke, geomorfološke, pedološke i posebne arheološke vrijednosti nastale tokom formiranja litosfere, njenog morfološkog uobličavanja i međuzavisnosti prirode i ljudskih kultura;
- 21) holotip je originalni primjerak divlje vrste biljaka, životinja i gljiva na osnovu kojeg se vrši opis vrste i određuje njen naziv;
- 22) indikatorska vrsta je vrsta divljih biljaka, životinja i gljiva čiji ekološki status ukazuje na status drugih vrsta i opšte stanje u ekosistemu, a koje su osjetljive na promjene uslova u životnoj sredini i koriste se za procjenu opšteg stanja;
- 23) invazivne strane vrste su strane vrste biljaka, životinja i gljiva čije uvođenje i širenje mijenja i može ugroziti ekosisteme, staništa i vrste;
- 24) in situ očuvanje je očuvanje prirodnih ekosistema i staništa, održavanje i revitalizacija divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva sposobnih za opstanak u prirodnoj sredini, očuvanje kultivisanih biljaka i domaćih životinja u sredini u kojoj su razvili svoje specifičnosti i očuvanje pojava geodiverziteta na mjestu nastanka ili nalazišta stijena, ruda, minerala, kristala i fosila;
- 25) introdukcija je namjerno ili nenamjerno unošenje pojedinih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva na teritoriju i u ekosisteme koje do tada nijesu prirodno nastanjivale;
- 26) iščezla vrsta je vrsta divljih biljaka, životinja i gljiva za koju postoji osnovana sumnja da je i posljednja jedinka te vrste uginula;
- 27) konherentnost ekološke mreže je povezanost svih područja ekološke mreže na osnovu kriterijuma za uspostavljanje ekološke mreže;
- 28) kristal je mineral koji ima pravilnu unutrašnju građu i pravilan spoljašnji oblik i ogleda se u geometrijski pravilnim, glatkim i sjajnim površinama;
- 29) mineral je samородni homogeni hemijski elemenat ili jedinjenje u vidu kristalizovane ili amorfne materije, određene strukture, oblika i sastava, osim mineralnih sirovina;
- 30) migratorna vrsta je cjelokupna populacija ili bilo koji geografski izdvojen dio populacije neke vrste ili podvrste divlje životinje, čiji znatni dio predvidljivo prelazi nacionalne granice;
- 31) očuvanje i zaštita divljih vrsta biljaka, životinja, gljiva i staništa su mjere koje se sprovode za održavanje ili obnovu povoljnog statusa tipova staništa i populacija divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva;
- 32) održivo korišćenje prirodnih resursa je korišćenje komponenti biodiverziteta na način i u obimu koji ne dovodi dugoročno do smanjenja biodiverziteta;
- 33) odomaćena vrsta je vrsta divljih biljaka, životinja i gljiva koja je odvojena od procesa prirodne selekcije i podvrgnuta režimu vještačke selekcije;
- 34) paleontološki objekat je geološki objekat kod kojeg se u stijenskoj masi nalaze sačuvani ostaci živih bića koja su nekada naseljavala zemlju (fosili), kao i tragovi njihove životne aktivnosti;
- 35) paleontološki zapis je svaki fosil pojedinačno ili u grupi, bez obzira da li se radi o dijelu ili ostatku kompletnih organizama ili njihove životne aktivnosti;
- 36) podvrsta je grupa jedinki ili populacija jedne vrste koja je morfološki i geografski jasno odvojena od druge grupe jedinki ili populacija iste vrste, a koje međusobno nijesu reproduktivno izolovane;
- 37) područje je geografski ograničen prostor;
- 38) pokretno zaštićeno prirodno dobro je dio geološkog, paleontološkog i biološkog nasljeđa koji ima izuzetan naučni i obrazovni značaj;
- 39) ponovno uvođenje u prirodu (reintrodukcija) je naseljavanje vrsta biljaka, životinja i gljiva na njihovo

- prirodno stanište odnosno na području gdje je nekada živjela, a čiji ekološki uslovi još uvijek omogućavaju opstanak populacija divlje vrste biljaka, životinja i gljiva;
- 40) ponovno unošenje je unošenje u Crnu Goru jedinke koja je izvezena;
  - 41) populacija je prostorno i vremenski integrisana grupa jedinki iste vrste biljaka, životinja i gljiva koja raspolaže zajedničkim skupom nasljednih faktora, naseljava određeni lokalitet, pripada određenom ekosistemu, a u okviru koje su jedinke međusobno povezane prvenstveno odnosima reprodukcije;
  - 42) povoljni status očuvanosti vrste je stanje u kojem divlje vrste biljaka, životinja i gljiva imaju perspektivu dugoročnog opstanka kao životno sposobni dio svog prirodnog staništa, pri čemu se područje rasprostranjenosti vrste vremenom ne smanjuje niti postoji vjerovatnoća da će se u predvidljivoj budućnosti smanjiti i pri čemu će se obezbijediti postojanje dovoljno velikog staništa za održavanje njenih populacija na dugoročnoj osnovi;
  - 43) povoljni status očuvanosti stanišnog tipa je stanje stanišnog tipa u kojem je njegovo područje rasprostranjenosti stabilno ili je u porastu i kada se struktura i funkcije neophodne za dugoročno očuvanje održavaju i prisutni su ili će biti prisutni u bliskoj budućnosti i kada je status očuvanja njihovih tipičnih vrsta povoljan;
  - 44) praćenje stanja prirode (monitoring) je plansko, sistematsko i kontinuirano praćenje stanja prirode, odnosno djelova biološke i predione raznovrsnosti;
  - 45) prediona raznovrsnost je strukturiranost prostora nastala u interakciji (međudejstvu) prirodnih i/ili stvorenih predionih elemenata određenih bioloških, klimatskih, geoloških, geomorfoloških, pedoloških, hidroloških, kulturno-istorijskih i socioloških obilježja;
  - 46) predio (pejzaž) je lokalitet određenog vizuelnog doživljaja, čija su struktura i karakter rezultat interakcije (međudejstva) prirodnih i antropogenih elemenata;
  - 47) prirodni resursi su djelovi prirode koje čovjek koristi u privredne svrhe, neobnovljivi (mineralne sirovine) i obnovljivi (vode, gasovi, obnovljivo zemljište, biološka dobra);
  - 48) prioritetni stanišni tip je stanišni tip od posebnog interesa za zaštitu u skladu sa ovim zakonom i potvrđenim međunarodnim ugovorima;
  - 49) prioritetna vrsta je vrsta divljih biljaka, životinja i gljiva koje su ugrožene i za čije je očuvanje, zbog veličine njihove rasprostranjenosti u prirodi odgovorna Crna Gora i Evropska unija, u skladu sa potvrđenim međunarodnim ugovorima;
  - 50) primjerak (jedinaka) je vrsta divljih biljaka, životinja i gljiva, živa ili neživa, njihov dio ili derivat za koja se na osnovu pratećih dokumenata (pakovanje, oznake ili etikete) ili drugih okolnosti, može utvrditi da su djelovi ili derivati životinja ili biljaka;
  - 51) prodaja je promet uključujući i iznajmljivanje, trampu ili razmjenu;
  - 52) projekat je tehnička dokumentacija za građenje, rekonstrukciju, instaliranje, uklanjanje i demontažu objekata, postrojenja ili sistema, sanacija, uređenje terena, eksploataciju mineralnih sirovina, voda, šuma i ostalih prirodnih resursa;
  - 53) pećinski nakit je nakit nastao taloženjem kalcijum-karbonata u speleološkim objektima (stalaktiti, stubovi, kadice, salivi i heliktiti);
  - 54) pećinski sediment je riječni ili drugi materijal (pijesak, šljunak, glina, blokovi stijena) nataložen ili na drugi način odložen u speleološkim objektima;
  - 55) promet divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva je kupoprodaja, unos, iznos, uvoz, izvoz, reeksport i unos sa mora divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva, njihovih prepoznatljivih djelova ili derivata u Crnu Goru i iz Crne Gore;
  - 56) prenošenje je svaki vid fizičke promjene lokacije jedinke koja se vrši unutar teritorije Crne Gore;
  - 57) prihvatilište za životinje je prostor namijenjen privremenom boravku, odnosno liječenju bolesnih ili ranjenih životinja, odbačenih mladunaca koji nijesu sposobni za preživljavanje u prirodi, kao i životinja koje su oduzete od pravnog ili fizičkog lica, radi držanja u zatočeništvu, nedozvoljene trgovine, izvoza, uvoza ili drugih razloga određenih zakonom;
  - 58) ponovni izvoz je izvoz jedinki koje su prethodno unijete u Crnu Goru;
  - 59) prirodno stanište je lokalitet kopna ili mora, odnosno kopna i mora, koje se karakteriše po geografskim, abiotskim i biotskim osobinama, bez obzira da li su prirodna ili poluprirodna;
  - 60) ranjiva (osjetljiva) vrsta je vrsta divljih životinja, biljaka i gljiva koja nije ni krajnje ugrožena ni ugrožena, ali joj prijeti opasnost da u prirodnim uslovima iščezne u bliskoj budućnosti;

- 61) reliktna vrsta je vrsta divljih životinja, biljaka i gljiva koja je nekada imala široko rasprostranjenje, a čiji je areal sveden na prostorno male djelove (ostatke) nekadašnjeg;
- 62) režim zaštite je skup mjera i uslova kojima se određuje način i stepen zaštite, korišćenja, uređenja i unaprjeđenja zaštićenog prirodnog dobra;
- 63) rijetka vrsta je vrsta divljih životinja, biljaka i gljiva sa malom populacijom, koje nijesu ugrožene ili ranjive, ali su pod rizikom i obuhvataju vrste koje se nalaze na ograničenim geografskim lokalitetima ili su u malom broju rasute na širem lokalitetu, kao i endemične vrste koje zahtijevaju posebnu pažnju zbog specifične prirode njihovih staništa ili mogućeg uticaja njihovog iskorišćavanja na stanište i status očuvanosti;
- 64) rizik u prirodi je mogućnost da će neka aktivnost posredno ili neposredno prouzrokovati štetu prirodi;
- 65) status očuvanosti vrste je rezultat skupa uticaja koji djeluju na tu vrstu i koji bi mogli uticati na dugoročnu prirodnu rasprostranjenost i brojnost populacije;
- 66) status očuvanosti prirodnog staništa je rezultat skupa uticaja koji djeluju na stanišni tip i njegove tipične vrste, a koji mogu uticati na dugoročnu prirodnu rasprostranjenost, strukturu i funkcije staništa i na dugoročni opstanak tipičnih vrsta tog stanišnog tipa;
- 67) speleološki objekat je prirodno formirana podzemna šupljina u obliku kanala, hodnika i dvorana različitih dimenzija, nagiba i izgleda nastala prirodnim procesima prvenstveno u krečnjacima i dolomitima i drugim stijenama;
- 68) speleološki registar je baza podataka o speleološkim objektima;
- 69) stanište vrste je okruženje koje karakterišu specifični abiotski i biotski faktori u kojima vrsta živi u bilo kojoj fazi biološkog ciklusa;
- 70) stanišni tip su sva staništa istih karakteristika;
- 71) tranzit je transport jedinki preko teritorije Crne Gore, koje se dopremaju poznatom primaocu van teritorije Crne Gore;
- 72) tipična vrsta je vrsta divljih biljaka, životinja i gljiva čije prisustvo (ili odsustvo) je od značaja za ostatak biogenocenoze (ekosistema);
- 73) ugrožena vrsta je vrsta divljih biljaka, životinja i gljiva kojoj prijete opasnost da će iščeznuti u prirodnim uslovima u bliskoj budućnosti;
- 74) uzgojeni primjerak je primjerak za koji se preduzimaju mjere koje obezbjeđuju održavanje, obnavljanje i povećanje broja jedinki u prirodnim ili vještačkim uslovima;
- 75) unos sa mora je unošenje u Crnu Goru pojedinih divljih vrsta biljaka ili životinja, koje su uzete u morskome okruženju i unose se direktno iz morskog okruženja, koje nije pod jurisdikcijom ni jedne države, uključujući vazdušni prostor iznad mora, morsko dno i podmorje (podzemlje ispod mora);
- 76) vrsta je grupa prirodnih populacija u okviru kojih se jedinke međusobno slobodno ukrštaju i daju potomstvo, a reproduktivno su izolovane od drugih vrsta;
- 77) zamka je sredstvo namijenjeno za zadržavanje ili hvatanje životinja kojim se sprječava njihovo slobodno kretanje;
- 78) zaštitni pojas (zaštitna zona) je prostor izvan granica zaštićenog područja, ekološki značajnog područja i/ili ekološkog koridora koji se određuje prilikom ustanovljavanja tih područja, radi sprječavanja, odnosno ublažavanja spoljnih negativnih uticaja na ta područja.

II. SUBJEKTI ZAŠTITE PRIRODE

Subjekti

Član 7

Zaštitu prirode, u okviru svojih prava i obaveza, obezbjeđuju i aktivno sprovode: organi državne uprave, organi lokalne samouprave i lokalne uprave, pravna i fizička lica, međunarodne organizacije, nevladine organizacije i građani (u daljem tekstu: subjekti zaštite).

Obaveze subjekata zaštite

Član 8

Subjekti zaštite dužni su da u okviru svojih prava i obaveza, u obavljanju aktivnosti, obezbijede zaštitu prirode:

- primjenom propisa o zaštiti prirode;
- poštovanjem ciljeva zaštite prirode;

- sprovođenjem mjera i uslova zaštite prirode;
- pribavljanjem dozvola za radnje i aktivnosti u zaštićenim područjima;
- sprovođenjem postupka ocjene prihvatljivosti za područja ekološke mreže;
- korišćenjem zaštićenih prirodnih dobara u skladu sa ovim zakonom;
- kontrolom i sprječavanjem degradacije prirodnih vrijednosti, odnosno njihovo svođenje na najmanju moguću mjeru;
- drugim mjerama u skladu sa zakonom.

Subjekti zaštite saraduju i ostvaruju međusobnu komunikaciju u skladu sa posebnim propisima.

Nevladine organizacije

Član 9

Nevladine organizacije učestvuju u očuvanju zaštite prirode u skladu sa svojim programima.

Država podstiče učešće nevladinih organizacija u donošenju i realizaciji odluka i mjera od značaja za zaštitu prirode.

III. DOKUMENTI ZAŠTITE PRIRODE

Vrste dokumenata zaštite prirode

Član 10

Dokumenti zaštite prirode su:

- strategija biodiverziteta (u daljem tekstu: strategija);
- planovi upravljanja zaštićenim prirodnim dobrima i godišnji programi upravljanja zaštićenim prirodnim dobrima ;
- lokalni akcioni planovi za biodiverzitet.

Planovi i programi iz stava 1 al. 2 i 3 ovog člana moraju biti usklađeni sa strategijom.

Strategija

Član 11

Strategija se donosi na period od pet godina.

Strategiju donosi Vlada Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada).

Strategijom se određuju dugoročni ciljevi i smjernice očuvanja biološke i predione raznovrsnosti.

Strategija sadrži:

- opis stanja prirode i prirodnih vrijednosti;
- strateške ciljeve zaštite prirode sa indikatorima sprovođenja;
- smjernice za očuvanje zaštićenih prirodnih dobara;
- smjernice za zaštitu ekosistema, stanišnih tipova i divljih vrsta životinja, biljaka i gljiva;
- smjernice za istraživanje i praćenje stanja u prirodi;
- smjernice za uključivanje zaštite prirode u druge sektore;
- smjernice za obavještanje javnosti i učešće javnosti u odlučivanju o zaštiti prirode;
- način ispunjavanja međunarodnih obaveza u oblasti zaštite prirode;
- kartografski (prostorni) prikaz rasprostranjenosti vrsta i staništa, zaštićenih područja i područja ekološke mreže;
- mjere za očuvanje predione raznovrsnosti;
- mjere za zaštitu i održivo upravljanje zaštićenim područjima;
- indikatore uspješnosti sprovođenja akcionog plana;
- druge elemente od značaja za zaštitu prirode;
- akcioni plan za sprovođenje strategije, sa prioritetima i izvorima finansiranja.

Izvještaj o sprovođenju strategije

Član 12

Izvještaj o sprovođenju strategije izrađuje organ uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine (u daljem tekstu: organ uprave).

Izvještaj iz stava 1 ovog člana sačinjava se svake druge godine na osnovu podataka o sprovedenim mjerama iz strategije i izvještaja o sprovođenju lokalnih akcionih planova.

Izvještaj iz stava 1 ovog člana sadrži:

- podatke o sprovedenim mjerama iz strategije;
- analizu uspješnosti realizacije strategije po indikatorima uspješnosti;
- procjenu potrebe za izmjene i dopune strategije;
- podatke o finansijskim sredstvima koja su uložena u zaštitu prirode; i
- druge podatke od značaja za zaštitu i očuvanje prirode u sprovođenju strategije.

Izvještaj iz stava 1 ovog člana organ državne uprave nadležan za poslove zaštite prirode (u daljem tekstu: Ministarstvo) dostavlja Vladi.

Lokalni akcioni plan za biodiverzitet

Član 13

Lokalni akcioni plan za biodiverzitet, radi sprovođenja strategije i očuvanja i zaštite prirode na lokalnom nivou donose nadležni organi lokalne samouprave.

Lokalni akcioni plan za biodiverzitet donosi se za period od pet godina.

Lokalni akcioni plan za biodiverzitet sadrži: opis prirodnih vrijednosti područja jedinice lokalne samouprave, podatke o zaštićenim prirodnim dobrima na tom području, podatke o mjerama zaštite prirodnih vrijednosti područja, negativan uticaj na zaštićena prirodna dobra, finansijska sredstva za sprovođenje mjera zaštite prirode, izazove zaštite i sprovođenja mjera zaštite prirode, mjere i aktivnosti za sprovođenje plana sa utvrđenim prioritetima i druge elemente od značaja za zaštitu prirode.

Izvještaj o realizaciji lokalnog akcionog plana za biodiverzitet svake četvrte godine sačinjava nadležni organ lokalne samouprave i dostavlja organu uprave.

IV. ZAŠTITA I OČUVANJE PRIRODE

Mjere zaštite i očuvanja prirode

Član 14

Mjere zaštite i očuvanja prirode su:

- zaštita prirodnih dobara;
- održivo korišćenje prirodnih resursa, prirodnih dobara i kontrola njihovog korišćenja;
- očuvanje područja ekološke mreže;
- sprovođenje dokumenata iz člana 10 ovog zakona;
- ublažavanje štetnih posljedica prirodnih katastrofa, štetnih posljedica izazvanih aktivnostima u prirodi i korišćenjem prirodnih dobara;
- sprovođenje podsticajnih mjera za zaštitu i očuvanje prirodnih dobara.

Uređenje i korišćenje prostora i prirodnih resursa i dobara

Član 15

Uređenje i korišćenje prostora i prirodnih resursa i dobara može se vršiti samo na osnovu prostorno-planske i tehničke dokumentacije, planova i programa upravljanja i korišćenja prirodnih resursa u rudarstvu, energetici, saobraćaju, pomorstvu, vodoprivredi, poljoprivredi, šumarstvu, lovstvu, ribarstvu, turizmu i drugim djelatnostima koje mogu imati uticaja na prirodu.

Dokumenta iz stava 1 ovog člana, treba da sadrže smjernice i uslove zaštite prirode, radi očuvanja prirodnih vrijednosti.

Zabranjeno je korišćenje prostora i prirodnih resursa i dobara na način kojim se prouzrokuje trajno narušavanje biološke raznovrsnosti.

Prostorni planovi, razvojni planovi, planovi upravljanja i/ili planovi upravljanja zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže moraju biti usklađeni.

Djelatnosti, radnje i aktivnosti u prirodi

Član 16

Djelatnosti, radnje i aktivnosti u prirodi planiraju se na način da se izbjegnu ili na najmanju mjeru svede ugrožavanje i oštećenje prirode.

Pravno i fizičko lice koje koristi prirodne resurse i dobra dužno je da djelatnosti, radnje i aktivnosti obavlja na način kojim se izbjegava oštećenje prirode ili svede na najmanju mjeru.

Šteta pričinjena zaštićenim vrstama biljaka, životinja i gljiva i prirodnim staništima

Član 17

Pravno ili fizičko lice koje obavljanjem djelatnosti, radnji i aktivnosti pričinji štetu na zaštićenim vrstama biljaka, životinja i gljiva i prirodnim staništima, dužno je da sprovede mjere remedijacije u skladu sa zakonom kojim se uređuje odgovornost za štetu u životnoj sredini.

Smjernice i uslovi zaštite prirode

Član 18

Strategije, prostorni planovi, planovi postavljanja objekata privremenog karaktera, planovi i programi upravljanja i korišćenja prirodnih resursa (rudarstvo, energetika, saobraćaj, pomorstvo, vodoprivreda, poljoprivreda, šumarstvo, lovstvo, ribarstvo, turizam i drugim djelatnostima koje mogu imati uticaja na prirodu), strateški planovi razvoja i programi moraju da sadrže smjernice i uslove zaštite prirode.

Prije početka izrade dokumenata iz stava 1 ovog člana nosilac pripremnih poslova na izradi i/ili donošenju dokumenata dužan je da od organa uprave pribavi akt o uslovima i smjernicama zaštite prirode.

Akt iz stava 2 ovog člana izdaje se na osnovu zahtjeva koji sadrži:

- podatke o lokaciji i prostornom obuhvatu sa odgovarajućim kartografskim i grafičkim prikazima u pisanoj i elektronskoj formi;
- kratak opis ciljeva izrade dokumenta i planirane aktivnosti;
- vremenski period za koji se dokument donosi.

Ukoliko se dokumenti iz stava 1 ovog člana odnose na more, organ uprave zahtjev dostavlja Institutu za biologiju mora (u daljem tekstu: Institut), radi pribavljanja mišljenja o uslovima i smjernicama zaštite prirode.

Akt o uslovima i smjernicama zaštite prirode izdaje se na osnovu: studije zaštite, planova upravljanja zaštićenih područja, baze podataka o ekološkoj mreži i baze podataka o biodiverzitetu.

Ukoliko organ uprave u postupku izdavanja uslova i smjernica zaštite prirode utvrdi da ne postoje podaci i dokumentacija na osnovu koje se mogu izdati smjernice i uslovi zaštite za odgovarajuće područje, organ uprave će obezbijediti podatke i dokumentaciju na osnovu istraživanja na terenu o trošku podnosioca zahtjeva.

Akt o uslovima i smjernicama zaštite prirode sadrži:

- 1) podatke o prirodnim vrijednostima lokacije, ciljnim vrstama biljaka, životinja i gljiva, objekata geonasljeđa i predjela u granicama prostornog obuhvata dokumenata iz stava 1 ovog člana sa prostornim rasporedom;
- 2) podatke o zaštićenim područjima sa prostornim rasporedom, uključujući područja planirana za zaštitu, odnosno koja su u postupku stavljanja pod zaštitu i podatke o područjima ekološke mreže i tipovima staništa;
- 3) podatke o ustanovljenim režimima, zonama i mjerama zaštite i korišćenja prirodnih resursa i dobara;
- 4) uslove pod kojima se djelatnosti, radnje i aktivnosti mogu realizovati;
- 5) mjere zaštite prirode koje treba primijeniti.

Ukoliko se dokument iz stava 1 ovog člana ne donese, akt o smjernicama i uslovima zaštite prirode prestaje da važi u roku od dvije godine od dana dostavljanja akta.

Zaštita mora i podmorja

Član 19

Zabranjeno je na moru i podmorju vršiti radnje, aktivnosti i obavljati djelatnosti kojima se uništavaju morska

staništa značajna za opstanak ugroženih vrsta biljaka i životinja, kojima prijete izumiranje ili endemskih vrsta odnosno zaštićenih vrsta.

Očuvanje biološke raznovrsnosti mora obezbjeđuje se:

- sprovođenjem mjera za eliminisanje ili ublažavanje antropogenih negativnih uticaja sa kopna i mora i uticaja akcidenata na morski biodiverzitet,
- uspostavljanjem morskih zaštićenih područja i sprovođenjem mjera očuvanja i zaštite vrsta i staništa u skladu sa ovim zakonom,
- ekosistemskim pristupom u upravljanju aktivnostima koje narušavaju prirodnu ravnotežu morskog ekosistema i praćenjem i izvještavanjem o stanju morskog ekosistema.

Morska zaštićena područja i morska staništa značajna za opstanak ugroženih vrsta biljaka i životinja, kojima prijete izumiranje ili endemskih vrsta, odnosno zaštićenih vrsta utvrđuju se u skladu sa ovim zakonom i potvrđenim međunarodnim ugovorima.

V. ZAŠTIĆENA PRIRODNA DOBRA

Vrste zaštićenih prirodnih dobara

Član 20

Zaštićenim prirodnim dobrima mogu se proglasiti djelovi prirode izuzetnih vrijednosti, koji se odlikuju biološkom, geološkom, ekosistemskom i predionom raznovrsnošću.

Zaštićena prirodna dobra su:

1) zaštićena područja:

- strogi rezervat prirode,
- nacionalni park,
- posebni rezervat prirode,
- park prirode,
- spomenik prirode i
- predio izuzetnih odlika;

2) područja ekološke mreže.

Strogi rezervat prirode

Član 21

Strogi rezervat prirode je područje kopna ili mora, odnosno kopna i mora sa izuzetnim ili reprezentativnim ekosistemima, neizmijenjenom ili neznatno izmijenjenom ukupnom prirodom, a namijenjen je isključivo praćenju stanja i očuvanju izvorne prirode i naučnom istraživanju kojim se ne mijenjaju osnovna obilježja i ne ugrožava slobodno odvijanje prirodnih pojava i procesa.

U strogom rezervatu prirode zabranjeno je vršiti radnje i aktivnosti i obavljati djelatnosti, osim posjećivanja u cilju obrazovanja, obavljanja istraživanja i praćenja stanja prirode.

Posjećivanje strogog rezervata prirode u cilju obrazovanja, istraživanja i praćenja stanja prirode može se vršiti na osnovu odobrenja pravnog lica koje upravlja zaštićenim područjem (u daljem tekstu: upravljač) uz prethodno pribavljeno mišljenje organa uprave.

Nacionalni park

Član 22

Nacionalni park je prirodno područje kopna ili područje mora, odnosno kopna i mora koje je određeno da štiti ekološki integritet jednog ili više ekosistema za sadašnje i buduće generacije, radi onemogućavanja neadekvatnog korišćenja prirodnih dobara ili drugih štetnih radnji i aktivnosti i obezbjeđivanja duhovnih, naučnih, obrazovnih, rekreativnih potreba i potreba posjetilaca koje su saglasne sa očuvanjem životne sredine i kulture.

U nacionalnom parku zabranjeno je vršiti radnje i aktivnosti i obavljati djelatnosti kojima se ugrožava izvornost prirode.

Posebni rezervat prirode

Član 23

Posebni rezervat prirode je područje kopna ili mora, odnosno kopna i mora od naročito značaja zbog jedinstvenosti, rijetkosti ili reprezentativnosti prirodnih vrijednosti, a koje obuhvata stanište ugrožene divlje vrste biljaka, životinja i gljiva, u kojem čovjek živi usklađeno sa prirodom i koje se štiti radi očuvanja prirodnih uslova i vrijednosti.

Posebni rezervat prirode može biti na prirodnom, poluprirodnom ili antropogenom području.

U posebnom rezervatu prirode zabranjeno je vršiti radnje i aktivnosti i obavljati djelatnosti koje mogu narušiti svojstva zbog kojih je proglašen zaštićenim područjem i to:

- melioraciju;
- isušivanje zemljišta koje može prouzrokovati promjene strukture i funkcije ekosistema, odnosno nepovratno oštetiti površinu zemljišta, promjenu vodnog režima ili promjenu reljefa terena;
- građenje objekata i putne infrastrukture;
- vađenje minerala;
- kretanje lica i vožnja van označenih staza za kretanje, osim čuvara, čuvara šuma i lovočuvara, vojnih i policijskih lica, inspekcije, vatrogasaca, medicinskog osoblja u vršenju dužnosti;
- namjerno unošenje i širenje neautohtonih biljnih i životinjskih vrsta;
- planinarenje, upotreba zmajeva, paraglajdera i padobrana;
- uzgajanje divljači;
- uznemiravanje, hvatanje i ubijanje životinja;
- privredni ribolov;
- marikultura;
- sidrenje;
- izgradnja infrastrukture u moru;
- branje i sakupljanje biljaka;
- paljenje logorske vatre na mjestima koja nijesu određena za tu namjenu;
- mijenjanje prirodnih vrijednosti područja.

U posebnom rezervatu prirode dopušteno je vršenje radnje, djelatnosti i aktivnosti na osnovu dozvole u skladu sa planom upravljanja.

U posebnom rezervatu prirode mogu se vršiti posjete radi praćenja stanja prirode, obrazovanja i turizma na osnovu odobrenja upravljača pod uslovom da se ne uznemiravaju populacije divljih vrsta životinja i ne narušavaju staništa divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva.

Park prirode

Član 24

Park prirode je prostrano prirodno ili dijelom kultivisano područje kopna i/ili mora, koje karakteriše visok nivo biološke raznovrsnosti i/ili geoloških vrijednosti sa značajnim predionim, kulturno-istorijskim vrijednostima i ekološkim obilježjima od nacionalnog i međunarodnog značaja.

U parku prirode zabranjeno je vršiti radnje, aktivnosti i djelatnosti kojima se ugrožavaju obilježja, vrijednosti i uloga parka.

Spomenik prirode

Član 25

Spomenik prirode je područje kopna ili mora, odnosno kopna i mora u kojem se nalazi jedan ili više prirodnih ili prirodno-kulturnih oblika, koji imaju ekološku, naučnu, estetsku, kulturnu ili obrazovnu vrijednost.

Spomenik prirode može biti na prirodnom, poluprirodnom ili antropogenom području.

Na spomeniku prirode i u njegovoj neposrednoj okolini, koja čini sastavni dio zaštićenog prirodnog dobra, zabranjeno je vršiti radnje, aktivnosti i djelatnosti koje ugrožavaju obilježja, vrijednosti i ulogu spomenika prirode.

Predio izuzetnih odlika

Član 26

Predio izuzetnih odlika je lokalitet kopna ili mora, odnosno kopna i mora, gdje je međusobno dejstvo ljudi i

prirode tokom vremena oblikovalo prepoznatljive osobine lokaliteta sa značajnim estetskim, ekološkim i kulturnim vrijednostima, praćeno visokom biološkom raznovrsnošću.

U predjelu izuzetnih odlika zabranjeno je vršiti radnje, aktivnosti i djelatnosti koje narušavaju obilježja zbog kojih je taj predio proglašen zaštićenim.

Prekogranična zaštićena područja

Član 27

Zaštićena područja mogu se povezivati sa zaštićenim područjima druge države u skladu sa međunarodnim sporazumom.

Postupak proglašavanja zaštićenih područja

Član 28

Postupak proglašavanja zaštićenih područja pokreće se zahtjevom za izradu stručne studije (u daljem tekstu: studije zaštite).

Zahtjev iz stava 1 ovog člana podnosi Ministarstvo, odnosno nadležni organ jedinice lokalne samouprave.

Studiju zaštite izrađuje organ uprave.

Sredstva za izradu studije zaštite obezbjeđuju se iz budžeta Crne Gore, fondova Evropske unije, donacija međunarodnih organizacija i drugih izvora u skladu sa ovim zakonom.

Studija zaštite sadrži: opis prirodnih, stvorenih i predionih odlika prirodnog dobra, karakteristike, odnosno vrijednosti lokaliteta, postojeće stanje resursa sa procjenom njihove valorizacije, prostorni raspored sa kartografskim prikazom rasprostranjenja najznačajnijih staništa i vrsta (ciljeva zaštite), ocjenu stanja područja, centralnu koordinatu zaštićenog područja, mišljenje u pogledu stavljanja prirodnog dobra pod zaštitu, predlog razvrstavanja prirodnog dobra prema značaju, predlog kategorije i zona zaštite (režima zaštite), predlog prostorne granice zaštićenog područja sa granicama zona i režimima zaštite, kartografski prikaz sa ucrtanim granicama zaštićenog područja, odnosno sa oznakom lokacije na osnovu podataka iz katastra nepokretnosti, koncept zaštite, unaprijeđenja, održivog razvoja, način upravljanja tim područjem, predlog mjera i uslova zaštite, predlog radnji, aktivnosti i djelatnosti koje se mogu obavljati u pojedinim zonama i režimima zaštite, radnje, aktivnosti i djelatnosti koje se ne mogu obavljati u pojedinim zonama i režimima zaštite, posljedice koje će donošenjem akta o proglašenju proisteći, a posebno u odnosu na vlasnička prava i zatečene privredne djelatnosti, kao i orijentaciona finansijska sredstava za sprovođenje akta o proglašenju zaštićenog prirodnog dobra i druge elemente od značaja za stavljanje pod zaštitu prirodnog dobra.

Organi državne uprave, organi lokalne uprave i druga pravna lica, dužna su da na zahtjev organa uprave, dostave raspoložive podatke, u analognoj i digitalnoj formi, neophodne za izradu studije zaštite.

Vrednovanje zaštićenih područja

Član 29

Zaštićena područja vrednuju se na osnovu sljedećih kriterijuma:

- svojstava zaštićenog područja: autentičnosti i autohtonosti, odnosno stepena izvornosti, reprezentativnosti, odnosno stepena reliktnosti, endemnosti, jedinstvenosti u svojoj vrsti, rijetkosti, raznolikosti, odnosno bogatstva prirodnih pojava, fenomena i procesa, integralnosti, odnosno funkcionalnog jedinstva, pejzažne atraktivnosti, starosti, očuvanosti područja;
- funkcije i značaja zaštićenog područja: ekološke, kulturno-istorijske, obrazovne, naučno-istraživačke i razvojne;
- ugroženosti zaštićenog prirodnog dobra.

Zaštićeno područje ima veću vrijednost ukoliko je jedinstveno, rijetko u svojoj vrsti ili pojavi, odnosno ima manju geografsku rasprostranjenost, ukoliko je tipičan predstavnik svoje vrste po pojavi ili obliku u određenom prostoru i vremenu, odnosno očuvano u izvornom obliku.

Vrednovanje zaštićenih područja vrši se studijom zaštite ili studijom revizije zaštićenog područja (u daljem tekstu: studija revizije) i na osnovu druge stručne dokumentacije.

Kategorizacija zaštićenih područja

Član 30

Zaštićena područja i/ili njihovi djelovi razvrstavaju se u sljedeće kategorije:

- zaštićeno područje kategorije Ia u koju spadaju strogo zaštićena područja izdvojena zbog zaštite biodiverziteta i mogućih geoloških i geomorfoloških karakteristika, gdje su posjećivanje, korišćenje prostora i drugi uticaji na prostor strogo kontrolisani i ograničeni kako bi se obezbijedila zaštita vrijednosti očuvanja područja;
- zaštićeno područje kategorije Ib u koju spadaju velika neizmijenjena ili vrlo malo izmijenjena zaštićena područja, koja su zadržala svoj prirodni karakter i uticaj bez značajnijih i stalnih ljudskih naselja i kojima se upravlja na način da se u potpunosti očuva njihovo izvorno stanje;
- zaštićeno područje kategorije II u koju spadaju velika prirodna područja izdvojena u svrhu zaštite velikih ekoloških procesa, zajedno sa svim divljim vrstama biljaka, životinja i gljiva i ekosistemima karakterističnim za to područje, a koja pružaju osnovu za ekološke i kulturno prihvatljive duhovne, naučne, edukativne, rekreativne aktivnosti i aktivnosti posjetilaca;
- zaštićeno područje kategorije III u koju spadaju spomenici prirode ili djelovi prirode, koji mogu biti reljefnog oblika, morska hrid ili pećina, plaža, geološko obilježje poput speleološkog objekta i grupa stabala velike starosti;
- zaštićeno područje kategorije IV u koju spadaju područja u kojima su zaštićene divlje vrste biljaka, životinja i gljiva i njihova staništa i kojima se upravlja radi njihove zaštite;
- zaštićeno područje kategorije V u koju spadaju područja gdje je dugotrajno međusobno djelovanje čovjeka i prirode proizvelo prepoznatljive i značajne ekološke, biološke, kulturne i estetske vrijednosti i gdje je očuvanje integriteta tog odnosa neophodno da bi se zaštitilo i održalo to područje, očuvala priroda i druge vrijednosti;
- zaštićeno područje kategorije VI u koju spadaju područja namijenjena očuvanju ekosistema i staništa, kao i pratećih kulturnih vrijednosti i tradicionalnih načina upravljanja prirodnim resursima u kojima se održivo upravlja i koriste prirodni resursi.

Zone i režimi zaštite

Član 31

U zaštićenom području određuju se zone zaštite u kojima se sprovode sljedeći režimi zaštite:

- zona zaštite I - strogi režim zaštite;
- zona zaštite II - aktivni režim zaštite;
- zona zaštite III - režim održivog korišćenja.

Zona zaštite I - strogi režim zaštite, sprovodi se na zaštićenom području ili njegovom dijelu sa neznatno izmijenjenim osobinama staništa izuzetnog ekološkog značaja, kojim se omogućavaju prirodni biološki procesi, očuvanje integriteta staništa i životnih zajednica, uključujući izuzetno vrijedna kulturna dobra.

U zoni zaštite I sa strogim režimom zaštite:

- zabranjeno je korišćenje prirodnih resursa i izgradnja objekata;
- vrše se naučna istraživanja i praćenje prirodnih procesa (monitoring) u ograničenom obimu;
- dozvoljene su posjete u obrazovne svrhe u ograničenom obimu;
- sprovode se zaštitne, sanacione i druge neophodne mjere u slučaju požara, elementarnih nepogoda i udesa, pojave biljnih i životinjskih bolesti i prenamnožavanja štetočina.

Zona zaštite II - aktivni režim zaštite, sprovodi se na zaštićenom području u kome su djelimično izmijenjene osobine prirodnih staništa ali ne do nivoa da ugrožavaju njihov ekološki značaj, uključujući vrijedne predjele i objekte geonasljeđa.

U zoni zaštite II sa aktivnim režimom zaštite mogu se:

- sprovoditi intervencije u cilju restauracije, revitalizacije i ukupnog unaprjeđenja zaštićenog područja;
- vršiti kontrolisano korišćenje prirodnih resursa, bez posljedica po primarne vrijednosti njihovih prirodnih staništa, populacija, ekosistema, obilježja predjela i objekata geonasljeđa.

U zoni zaštite III sa režimom održivog korišćenja mogu se:

- sprovoditi intervencije u cilju restauracije, revitalizacije i ukupnog unaprjeđenja zaštićenog područja;
- razvijati naselja i prateća infrastruktura u mjeri u kojoj se ne izaziva narušavanje osnovnih vrijednosti područja;
- vršiti radovi na uređenju objekata kulturno-istorijskog nasljeđa i tradicionalne gradnje;
- sprovoditi očuvanja tradicionalnih djelatnosti lokalnog stanovništva;
- selektivno i ograničeno koristiti prirodni resursi.

Van granica zaštićenog područja, po potrebi se može odrediti i zaštitni pojas.

Zaštitni pojas iz stava 7 ovog člana može se odrediti u cilju sprječavanja odnosno ublažavanja spoljnih faktora koji mogu uticati negativno na zaštićeno područje kao što su: otpadne vode, čvrsti otpad, invazivne vrste, nelegalna gradnja, turizam, spiranje pesticida, herbicida i drugih hemikalija, požari, pošumljavanje neautohtonim biljnim vrstama i drugim mogućim faktorima.

Akt o proglašavanju zaštićenog područja

Član 32

Za prirodno dobro za koje se na osnovu studije zaštite utvrdi da ima svojstva zaštićenog područja donosi se akt o proglašavanju zaštićenog područja.

Akt o proglašavanju zaštićenog područja sadrži:

- naziv, vrstu i kategoriju zaštićenog područja;
- prostorne granice zaštićenog područja sa zonama i režimima zaštite;
- opis osnovnih ciljnih vrijednosti područja;
- način zaštite i razvoja zaštićenog područja;
- radnje, aktivnosti i djelatnosti koje su zabranjene i koje se mogu vršiti u zaštićenom području;
- mjere i uslove zaštite područja;
- kartografski prikaz sa ucrtanim granicama područja;
- naziv upravljača.

Radi sprječavanja ugrožavanja zaštićenog područja, aktom o proglašavanju zaštićenog područja može se odrediti zaštitni pojas sa mjerama njegove zaštite.

Akt o proglašavanju zaštićenog područja objavljuje se u "Službenom listu Crne Gore", odnosno u "Službenom listu Crne Gore - Opštinski propisi".

Učešće javnosti

Član 33

O predlogu akta o proglašavanju zaštićenog područja predlagač akta obavještava javnost.

Predlagač akta obezbjeđuje javni uvid u studiju zaštite i predlog akta o proglašavanju zaštićenog područja i organizuje javnu raspravu.

Obavještenje iz stava 1 ovog člana objavljuje se u najmanje jednom štampanom mediju i sadrži podatke o vremenu i mjestu javnog uvida i javne rasprave.

Predlagač akta o proglašavanju zaštićenog područja dužan je da u pisanoj formi obavijesti vlasnike nepokretnosti o namjeri stavljanja pod zaštitu područja i omogući uvid u studiju zaštite.

Javni uvid u studiju zaštite i akt o proglašavanju zaštićenog područja može trajati najmanje 20 dana od dana objavljivanja obavještenja.

Proglašavanje zaštićenih područja

Član 34

Nacionalni park proglašava Skupština Crne Gore (u daljem tekstu: Skupština) zakonom.

Stroge i posebne rezervate prirode proglašava Vlada.

Park prirode, spomenik prirode i predio izuzetnih odlika koji se nalaze na području jedne jedinice lokalne samouprave proglašava skupština jedinice lokalne samouprave, po prethodno pribavljenoj saglasnosti Ministarstva i mišljenje organa državne uprave nadležnih za poslove poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i poslove kulture.

Park prirode, spomenik prirode i predio izuzetnih odlika koji se nalaze na području više jedinica lokalne samouprave proglašava Vlada na predlog jedinica lokalne samouprave na čijoj se teritoriji nalazi, uz prethodno pribavljeno mišljenje Ministarstva i organa državne uprave nadležnih za poslove poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i za poslove kulture.

Morska zaštićena područja čija teritorija djelimično ili potpuno zalazi u zonu morskog dobra proglašava Vlada, osim nacionalnog parka.

Revizija zaštićenih područja

Član 35

Ukoliko se na osnovu naučnih saznanja utvrdi da je došlo do promjene na pojedinim vrstama zaštićenih područja pokreće se postupak revizije.

Postupak iz stava 1 ovog člana pokreće se na osnovu zahtjeva Ministarstva, organa lokalne uprave ili upravljača.

Zahtjev iz stava 2 ovog člana podnosi se organu uprave i sadrži razloge pokretanja postupka.

Uz zahtjev iz stava 2 ovog člana prilažu se rezultati istraživanja i druge informacije od značaja za pokretanje postupka revizije.

Ukoliko se za zaštićeno područje koje je upisano u registar zaštićenih područja (u daljem tekstu: registar) utvrdi da ne postoje podaci o granicama, ciljnim staništima i vrstama za zaštićeno područje, organ uprave dužan je da obavijesti organ nadležan za donošenje akta o proglašavanju o potrebi pokretanja postupka revizije za to zaštićeno područje.

Revizija zaštićenog područja pokreće se izradom studije revizije.

Sredstva za izradu studije revizije se obezbjeđuju u skladu sa članom 28 stav 4 ovog zakona.

Akt o prestanku zaštite

Član 36

Ukoliko se studijom revizije utvrdi da je zaštićeno područje izgubilo odlike zbog kojih je proglašeno zaštićenim područjem, organ uprave predlaže donošenje akta o prestanku zaštite područja organu nadležnom za donošenje akta o proglašavanju tog zaštićenog područja.

Akt o prestanku zaštite područja objavljuje se u "Službenom listu Crne Gore", odnosno u "Službenom listu Crne Gore - Opštinski propisi".

Zaštićeno područje za koje je donijet akt o prestanku zaštite područja briše se iz registra u roku od mjesec dana od dana objavljivanja akta o prestanku zaštite područja u "Službenom listu Crne Gore", odnosno u "Službenom listu Crne Gore - Opštinski propisi".

Preventivna zaštita

Član 37

Za područje za koje organ uprave, na osnovu stručnih analiza, procijeni da ima svojstvo zaštićenog područja ili je pokrenut postupak za stavljanje pod zaštitu tog područja donosi se akt o preventivnoj zaštiti područja.

Akt iz stava 1 ovog člana, donose organi iz člana 34 ovog zakona na predlog organa uprave.

Aktom o preventivnoj zaštiti područja određuje se upravljač područja za koje je donijet akt o preventivnoj zaštiti područja, mjere, uslovi zaštite i rok preventivne zaštite.

Rok iz stava 3 ovog člana ne može biti duži od tri godine od dana donošenja akta o preventivnoj zaštiti područja.

Područje za koje je donijet akt o preventivnoj zaštiti područja ili je pokrenut postupak za stavljanje pod zaštitu smatra se zaštićeno u smislu ovog zakona.

Registar

Član 38

Zaštićena područja i područja pod preventivnom zaštitom upisuju se u registar.

Registar vodi organ uprave.

Podaci iz registra su javni, osim podataka o rasprostranjenosti rijetkih ili osjetljivih ciljnih vrsta i stanišnih tipova i drugih prirodnih vrijednosti od značaja za njegovu zaštitu.

Kartografski prikaz sa ucrtanim granicama i oznakom lokacije zaštićenog područja donosilac akta iz člana 34 ovog zakona dostavlja organu uprave, radi upisa ili brisanja u registar i organu uprave nadležnom za poslove katastra i obavještenje o objavljivanju akta o proglašavanju odnosno prestanku zaštite u "Službenom listu Crne Gore", odnosno "Službenom listu Crne Gore-Opštinski propisi" u roku od deset dana od dana objavljivanja akta.

U registar se upisuju sljedeći podaci: naziv i vrsta zaštićenog područja, kategorija, površina zaštićenog područja i katastarske parcele.

Sastavni dio registra su i zbirke isprava: studija zaštite sa kartografskim prikazom i akt o proglašavanju zaštićenog područja, studija revizije, akt o prestanku zaštite područja i akt o preventivnoj zaštiti područja.

Način vođenja registra propisuje Ministarstvo.

Korišćenje zaštićenih područja

Član 39

Zaštićena područja mogu se koristiti u skladu sa studijom zaštite odnosno prostornim planom posebne namjene, planom upravljanja zaštićenog područja i na osnovu dozvola u skladu sa ovim zakonom.

Zabranjeno je korišćenje zaštićenih područja na način koji prouzrokuje:

- oštećenje zemljišta i gubitak njegove prirodne plodnosti;
- oštećenje površinskih ili podzemnih geoloških, hidrogeoloških i geomorfoloških vrijednosti;
- oštećenje morskih zaštićenih područja;
- osiromašenje prirodnog fonda divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva;
- smanjenje biološke i predione raznovrsnosti;
- zagađivanje ili ugrožavanje podzemnih i površinskih voda.

Radnje, aktivnosti i djelatnosti u zaštićenim područjima

Član 40

Radnje, aktivnosti i djelatnosti u zaštićenim područjima, koje ne podliježu procjeni uticaja na životnu sredinu u skladu sa posebnim propisima, ocjeni prihvatljivosti, koje nijesu utvrđene planom upravljanja, mogu se vršiti na osnovu dozvole organa uprave.

Dozvola iz stava 1 ovog člana izdaje se na osnovu zahtjeva koji sadrži:

- opis lokacije u zaštićenom području na kojem se planira obavljanje radnji, aktivnosti i djelatnosti;
- namjenu planiranih radnji, aktivnosti i djelatnosti;
- vrijeme trajanja radnji, aktivnosti i djelatnosti.

Dozvola iz stava 1 ovog člana izdaje se na osnovu stručne ocjene o uticaju planiranih radnji, aktivnosti i djelatnosti na zaštićeno područje.

Radi stručne ocjene da li planirane radnje, aktivnosti i djelatnosti mogu dovesti do oštećenja zaštićenog područja organ uprave može formirati stručnu komisiju.

Komisija iz stava 4 ovog člana formira se iz reda zaposlenih organa uprave, a po potrebi mogu se angažovati druga stručna lica.

Troškove rada komisije iz stava 4 ovog člana koji obuhvataju naknadu putnih troškova, po potrebi, snosi podnosilac zahtjeva.

Dozvola izdata u skladu sa zahtjevom iz stava 2 ovog člana ukinuće se ukoliko podnosilac zahtjeva ne otpočne radnje i aktivnosti za koje je dozvola izdata u roku od tri godine od dana izdavanja dozvole.

Područje ekološke mreže

Član 41

Područje ekološke mreže proglašava se u cilju zaštite i očuvanja određenih stanišnih tipova i vrsta od interesa za Crnu Goru i Evropsku uniju u skladu sa zakonom i potvrđenim međunarodnim ugovorima.

Područja ekološke mreže obuhvataju i prirodne koridore za prolaz određenih divljih vrsta životinja.

Područja ekološke mreže su:

- područja važna za očuvanje ptičijih staništa i ptičijih vrsta;
- područja važna za očuvanje staništa i divljih vrsta biljaka i životinja.

Na područjima ekološke mreže sprovode se mjere zaštite za očuvanje ili obnavljanje stanja ciljnih tipova staništa i ciljnih vrsta biljaka, ptica i drugih životinja, zbog kojih je to područje proglašeno kao područje ekološke mreže.

Stanišne tipove, prioritetne stanišne tipove, liste vrsta biljaka i životinja sa prioritetnim vrstama uključujući ptičije vrste i vrste za koja se određuju područja iz stava 3 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Prikupljanje podataka za uspostavljanje područja ekološke mreže

Član 42

Organ uprave u saradnji sa stručnim i naučnim institucijama iz oblasti zaštite prirode, prikuplja podatke, formira bazu podataka i priprema dokumentaciju za uspostavljanje područja ekološke mreže.

Na bazi prikupljenih podataka iz stava 1 ovog člana organ uprave predlaže područja ekološke mreže sa granicama i sa podacima o ciljnim vrstama i staništima uzimajući u obzir sljedeće kriterijume: reprezentativnosti područja za očuvanje stanišnog tipa, površinu zastupljenosti određenog stanišnog tipa u odnosu na ukupnu površinu tog stanišnog tipa u Crnoj Gori, veličinu i gustinu populacije ciljnih vrsta na područjima ekološke mreže u odnosu na ukupnu površinu populacije te vrste u Crnoj Gori.

O predlogu područja ekološke mreže organ uprave obavještava javnost i organizuje javnu raspravu.

Organ uprave vodi bazu podataka za ekološku mrežu sa prikazom granica područja uspostavljene ekološke mreže.

Prikupljanje podataka za uspostavljanje područja ekološke mreže finansira se iz budžeta Crne Gore.

Bliže kriterijume iz stava 2 ovog člana za određivanje područja ekološke mreže propisuje Ministarstvo.

Proglašavanje i upravljanje područjima ekološke mreže

Član 43

Područja ekološke mreže proglašava Vlada.

Područjima ekološke mreže koja se nalaze na području zaštićenih područja, djelimično ili potpuno, se graniče sa njima ili se nalaze neposredno uz njihovu granicu upravlja upravljač zaštićenog područja.

Područjima ekološke mreže koja se nalaze, djelimično ili potpuno, na području morskog dobra upravlja pravno lice nadležno za upravljanje morskim dobrom.

Područjem ekološke mreže koje se nalazi van područja iz st. 2 i 3 ovog člana upravlja upravljač koji ispunjava uslove iz člana 55 ovog zakona, određen aktom o proglašavanju područja ekološke mreže.

Aktom iz stava 1 ovog člana, određuju se područja ekološke mreže sa granicama za svako područje, podacima o ciljnim vrstama i staništima, nazivom upravljača, kao i mjerama zaštite i očuvanja područja ekološke mreže.

Akt o proglašavanju ekološke mreže objavljuje se u "Službenom listu Crne Gore".

Prestanak zaštite područja ekološke mreže

Član 44

Ukoliko se utvrdi da je neko područje ekološke mreže izgubilo odlike zbog kojih je proglašeno, organ uprave predlaže Ministarstvu donošenje akta o prestanku zaštite tog područja.

Ministarstvo obavještava Evropsku komisiju i vodi pregovore o prestanku zaštite područja ekološke mreže.

Ukoliko se pregovorima iz stava 2 ovog člana odobri prestanak zaštite područja ekološke mreže, donosi se akt o prestanku zaštite područja ekološke mreže.

Akt o prestanku zaštite područja ekološke mreže donosi Vlada.

Akt iz stava 4 ovog člana objavljuje se u "Službenom listu Crne Gore".

Sprovođenje zaštite i očuvanja područja ekološke mreže

Član 45

Zaštita i očuvanje područja ekološke mreže vrši se:

- sprovođenjem mjera zaštite i očuvanja područja;
- sprječavanjem pogoršanja statusa ciljnih tipova staništa i ciljnih vrsta biljaka, ptica i drugih životinja zbog kojih je područje određeno;
- sprječavanjem uzemiravanja ciljnih vrsta zbog kojih je područje određeno;
- sprovođenjem postupka ocjene prihvatljivosti za područja ekološke mreže.

Ocjena prihvatljivosti za područja ekološke mreže

Član 46

Ocjena prihvatljivosti za područja ekološke mreže (u daljem tekstu: ocjena prihvatljivosti) je postupak koji se sprovodi za područja ekološke mreže kad postoji mogućnost da plan, program, projekat, posebno ili u kombinaciji sa drugim planovima, programima i projektima može imati značajan negativan uticaj, na ciljeve očuvanja i negativan uticaj na ekološki integritet područja ekološke mreže.

Postupak ocjene prihvatljivosti sastoji se od:

- prethodne ocjene i
- glavne ocjene.

Postupak ocjene prihvatljivosti ne sprovodi se za planove ili djelove planova, programe i projekte, koji su neophodni za upravljanje područjem ekološke mreže ili su sa njim neposredno povezani.

Za planove i programe za koje se sprovodi postupak strateške procjene uticaja na životnu sredinu i za projekte za koje se sprovodi postupak procjene uticaja na životnu sredinu, postupak ocjene prihvatljivosti sprovodi se u okviru tih postupaka.

Postupak prethodne ocjene

Član 47

Organ nadležan za pripremu plana i programa za koje se ne sprovodi postupak strateške procjene uticaja, odnosno pravno lice ili preduzetnik koji podnosi zahtjev za davanje saglasnosti na projekat (u daljem tekstu: nosilac projekta) za koji se ne sprovodi postupak procjene uticaja na životnu sredinu, dužan je da podnese zahtjev o potrebi sprovođenja glavne ocjene organu uprave.

Za planove i programe za koje se sprovodi postupak strateške procjene uticaja na životnu sredinu, zahtjev iz stava 1 ovog člana podnosi se organu uprave, odnosno organu lokalne uprave nadležnom za poslove zaštite životne sredine, prije donošenja odluke o izradi strateške procjene uticaja na životnu sredinu.

Za projekte za koje se odlučuje o potrebi sprovođenja postupka procjene uticaja na životnu sredinu, zahtjev iz stava 1 ovog člana podnosi se organu uprave, odnosno organu lokalne uprave nadležnom za poslove zaštite životne sredine istovremeno sa zahtjevom za odlučivanje o potrebi sprovođenja procjene uticaja na životnu sredinu.

Za projekte za koje se obavezno sprovodi postupak procjene uticaja na životnu sredinu, zahtjev iz stava 1 ovog člana, podnosi se prije pokretanja postupka procjene uticaja.

Zahtjev iz stava 1 ovog člana sadrži:

- opis obuhvata plana, programa ili projekta sa odgovarajućim kartografskim i grafičkim priložima;
- opis ciljeva i namjere zbog kojih se planovi, programi ili projekti, sprovode kao i namjeravane aktivnosti na njihovoj realizaciji;
- vremenski period potreban za realizaciju planova, programa ili projekata.

Organ uprave, odnosno organ lokalne uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine u roku od 15 dana od dana podnošenja zahtjeva iz stava 1 ovog člana, odlučuje o potrebi sprovođenja glavne ocjene.

Ako organ uprave, odnosno organ lokalne uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine nakon prijema zahtjeva sa sigurnošću utvrdi da plan, program ili projekat ne može imati značajan negativan uticaj na ciljeve očuvanja i negativan uticaj na ekološki integritet područja ekološke mreže donosi rješenje da nije potrebno sprovesti glavnu ocjenu.

Ako organ uprave, odnosno organ lokalne uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine ne može sa sigurnošću utvrditi da plan, program ili projekat neće imati značajan negativan uticaj na ciljeve očuvanja i negativan uticaj na ekološki integritet područja ekološke mreže donosi rješenje o sprovođenju glavne ocjene.

Glavna ocjena

Član 48

Organ nadležan za pripremu plana i programa za koje se ne sprovodi postupak strateške procjene uticaja na životnu sredinu odnosno nosilac projekta za koje se ne sprovodi postupak procjene uticaja na životnu sredinu dužan je da organu uprave podnese zahtjev za davanje saglasnosti na Studiju o ocjeni prihvatljivosti (u daljem tekstu: studija).

Za planove i programe za koje se sprovodi postupak strateške procjene uticaja na životnu sredinu odnosno sprovodi postupak procjene uticaja na životnu sredinu studija se prilaže organu uprave, odnosno organu lokalne uprave nadležnom za poslove zaštite životne sredine, uz dokumentaciju koja se predaje uz izvještaj o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu odnosno elaborat o procjeni uticaja projekta na životnu sredinu.

Zahtjev iz stava 1 ovog člana sadrži podatke iz člana 47 stav 5 ovog zakona.

Uz zahtjev iz stava 1 ovog člana podnosi se studija.

Studija naročito sadrži:

- podatke o planu, programu i/ili projektu i lokaciji;

- opis metoda izrade studije (sprovedena terenska istraživanja, korišćeni stručni i/ili naučni modeli ocjene);
- podatke o području ekološke mreže opis i procjenu mogućih uticaja na ekološki integritet područja ekološke mreže i uticaja na ciljne vrste i stanišne tipove;
- predlog mjera za ublažavanje negativnih uticaja plana, programa i/ili projekta na ciljne stanišne tipove i vrste područja ekološke mreže;
- način praćenja stanja ciljnih stanišnih tipova i vrsta u pogledu mjera za ublažavanje negativnih uticaja;
- zaključnu ocjenu prihvatljivosti uticaja plana, programa i/ili projekta na područje ekološke mreže.

Studija se podnosi u pisanoj formi u tri primjerka i u elektronskom obliku.

Bliži sadržaj studije propisuje Ministarstvo.

Ovlašćenje za izradu studije

Član 49

Studiju može da izrađuje pravno lice koje je upisano u Centralni registar privrednih subjekata za obavljanje djelatnosti izrade studija i stručnih analiza iz oblasti zaštite prirode i koje ima najmanje jedno zaposleno lice sa visokom stručnom spremom (VII-1 nivo kvalifikacije obrazovanja) iz oblasti bioloških nauka.

Studiju može da izrađuje i fizičko lice koje ima visoku stručnu spremu (VII-1 nivo kvalifikacije obrazovanja) iz oblasti bioloških nauka i najmanje pet godina iskustva u struci na istim ili sličnim poslovima ili odgovarajuće naučno zvanje, iz oblasti bioloških nauka.

Komisija za ocjenu studije

Član 50

Ocjenu studije vrši komisija za ocjenu studije (u daljem tekstu: komisija), koju obrazuje organ uprave odnosno organ lokalne uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine.

Komisija se obrazuje iz reda zaposlenih i drugih stručnih lica.

Troškove izrade studije i rada komisije snosi organ nadležan za pripremu plana ili programa, odnosno nosilac projekta.

Članovi komisije ne mogu biti lica koja su učestvovala u izradi studije ili su zaposleni kod organa nadležnog za pripremu plana, programa, odnosno nosioca projekta.

Javnu raspravu za studiju sprovodi organ uprave, odnosno organ lokalne uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine.

Organ uprave, odnosno organ lokalne uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine obavještava organe, organizacije i zainteresovanu javnost o načinu i rokovima uvida u studiju, dostavljanju mišljenja, vremenu i mjestu održavanja javne rasprave na internet stranici organa uprave i/ili putem štampanih medija.

Javna rasprava iz stava 5 ovog člana može se održati najranije deset dana od dana obavještanja organa, organizacija i zainteresovane javnosti.

Organ uprave, odnosno organ lokalne uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine dužan je da u roku od pet dana od dana održane javne rasprave, dostavi komisiji studiju sa primjedbama i mišljenjima dostavljenim tokom javne rasprave.

Komisija može od organa nadležnog za pripremu plana, programa odnosno nosioca projekta najviše dva puta zahtijevati da izvrši izmjene i dopune studije.

Organ nadležan za pripremu plana i programa, odnosno nosilac projekta je dužan da postupi po zahtjevu iz stava 9 ovog člana i komisiji dostavi izmijenjenu i dopunjenu studiju u roku koji odredi komisija.

Ako organ nadležan za pripremu plana i programa, odnosno nosilac projekta ne izvrši izmjene i dopune studije u propisanom roku iz stava 10 ovog člana, komisija nastavlja rad na osnovu raspoložive dokumentacije.

Komisija je dužna da izvještaj o ocjeni studije dostavi organu uprave odnosno organu lokalne uprave nadležnom za poslove zaštite životne sredine u roku od 25 dana od dana održane javne rasprave, odnosno od dana dostavljanja inoviranog teksta studije.

Izdavanje ili odbijanje saglasnosti na studiju

Član 51

Na osnovu izvještaja komisije, organ uprave odnosno organ lokalne uprave nadležan za poslove zaštite životne

sredine uzimajući u obzir primjedbe i mišljenja data tokom javne rasprave odlučuje o davanju saglasnosti ili odbijanju davanja saglasnosti na studiju.

Ukoliko se na osnovu izvještaja komisije utvrdi da plan, program ili projekat, ne može imati značajan negativan uticaj na ciljeve očuvanja i negativan uticaj na ekološki integritet područja ekološke mreže, organ uprave odnosno organ lokalne uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine izdaje saglasnost na studiju, koja sadrži mjere ublažavanja negativnih uticaja.

Ukoliko se na osnovu izvještaja utvrdi da planovi, programi ili projekti mogu imati značajan negativan uticaj na ciljeve očuvanja i negativan uticaj na ekološki integritet područja ekološke mreže, organ uprave odnosno organ lokalne uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine neće izdati saglasnost na studiju.

Organ nadležan za pripremu plana i programa odnosno nosilac projekta ne može pristupiti donošenju plana, programa odnosno realizaciji projekta koji se odnosi na područje ekološke mreže, bez saglasnosti organa uprave odnosno organa lokalne uprave nadležnog za poslove zaštite životne sredine na studiju.

Za planove i programe za koje se sprovodi postupak strateške procjene uticaja na životnu sredinu i za projekte za koje se sprovodi postupak procjene uticaja na životnu sredinu saglasnost iz stava 2 ovog člana, izdaje se istovremeno sa izdavanjem saglasnosti na izvještaj o strateškoj procjeni uticaja, odnosno na elaborat o procjeni uticaja.

U slučaju iz stava 3 ovog člana organ uprave odnosno organ lokalne uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine je dužan da obavijesti organ nadležan za izdavanje građevinske dozvole o odbijanju davanja saglasnosti.

Organ uprave, odnosno organ lokalne uprave nadležan za poslove životne sredine je obavezan da o saglasnosti iz st. 2 i 3 ovog člana obavijesti javnost, putem elektronskih medija.

Saglasnost na studiju prestaje da važi ukoliko nosilac projekta ne otpočne realizaciju projekta u roku od dvije godine od dana dostavljanja saglasnosti na studiju.

Utvrđivanje preovladavajućeg javnog interesa i kompenzatorne mjere za ekološku mrežu

Član 52

U slučaju odbijanja saglasnosti na studiju obrađivač plana i programa odnosno nosilac projekta može organu uprave podnijeti zahtjev za utvrđivanje preovladavajućeg javnog interesa sa predlogom kompenzatornih mjera.

Zahtjev iz stava 1 ovog člana podnosi se najkasnije u roku od 30 dana od dana odbijanja saglasnosti na studiju.

Zahtjev iz stava 1 ovog člana sadrži:

- podatke o planu, programu ili projektu;
- razloge za nemogućnost pronalaska alternativnog rješenja;
- imperativne razloge preovladavajućeg javnog interesa u odnosu na zaštitu područja ekološke mreže;
- druge podatke od značaja za utvrđivanje preovladavajućeg javnog interesa i njihovoj imperativnosti;
- predlog kompenzatornih mjera u svrhu održavanja opšte povezanosti ekološke mreže.

Uz zahtjev iz stava 1 ovog člana prilaže se akt o odbijanju saglasnosti na studiju.

Organ uprave na osnovu podnijetog zahtjeva dostavlja Ministarstvu mišljenje sa predlogom odluke o preovladavajućem javnom interesu odnosno o odbijanju preovladavajućeg javnog interesa.

Mišljenje iz stava 5 ovog člana naročito sadrži:

- ocjenu mogućnosti pronalaska alternativnih rješenja;
- ocjenu izvodljivosti, relevantnosti i mogućnosti sprovođenja kompenzatornih mjera;
- ocjenu imperativnosti navedenih razloga preovladavajućeg javnog interesa;
- važnosti očuvanja područja u odnosu na važnost preovladavajućeg javnog interesa za plan, program ili projekat;
- druge ili dodatne kompenzatorne mjere u odnosu na predložene;
- plan praćenja sprovođenja i realizacije kompenzatornih mjera.

Odluka o proglašavanju preovladavajućeg javnog interesa i obavezi sprovođenja kompenzatornih mjera donosi se samo ukoliko organ uprave utvrdi da su kompenzatorne mjere sprovodljive i da ne postoji nijedno drugo alternativno rješenje bez značajnog uticaja na područje ekološke mreže.

Ukoliko se na području ekološke mreže nalazi prioritetni stanišni tip i/ili prioritetna vrsta, preovladavajući javni interes može se proglasiti samo, radi zaštite javnog zdravlja i zaštite sigurnosti ili uspostavljanja bitno povoljnih uslova od primarne važnosti za životnu sredinu.

U slučaju drugih razloga preovladavajućeg javnog interesa za područja ekološke mreže iz stava 7 ovog člana Ministarstvo je dužno pribaviti mišljenje Evropske komisije koje je obavezujuće.

Preovladavajući javni interes utvrđuje Vlada.

Kompenzatorne mjere za ekološku mrežu

Član 53

Organ nadležan za pripremu plana ili programa odnosno nosilac projekta za koje se utvrdi preovladavajući javni interes dužan je da sprovede kompenzatorne mjere prije realizacije plana i programa odnosno projekta.

Kompenzatorne mjere mogu biti:

- uspostavljanje novog područja koje ima iste osobine kao i oštećeno područje ekološke mreže;
- uspostavljanje drugog područja ekološke mreže značajnog za očuvanje istih ciljnih stanišnih tipova i ciljnih vrsta;
- uspostavljanje povoljnih uslova unutar postojećeg područja ekološke mreže za ciljne stanišne tipove i ciljne vrste.

Pri određivanju kompenzatornih mjera novo ili postojeće područje rasprostranjenja stanišnih tipova i staništa vrsta, mora biti isto ili veće po površini od dijela područja za koje se sprovode kompenzatorne mjere.

O kompenzatornim mjerama koje se odnose na područja ekološke mreže Ministarstvo obavještava Evropsku komisiju.

Troškove sprovođenja kompenzatornih mjera snosi organ nadležan za pripremu plana ili programa odnosno nosilac projekta.

Sprovođenje zaštite nad zaštićenim prirodnim dobrima

Član 54

U zaštićenim prirodnim dobrima zabranjeno je izvođenje vojnih vježbi i drugih vojnih aktivnosti u mirnodopskim uslovima kojima se mogu ugroziti odlike zbog kojih je zaštićeno prirodno dobro proglašeno.

VI. UPRAVLJANJE ZAŠTIĆENIM PODRUČJIMA I PODRUČJIMA EKOLOŠKE MREŽE

Upravljač zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže

Član 55

Zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže upravlja upravljač koji ispunjava uslove u pogledu kadra, organizacione osposobljenosti za obavljanje poslova zaštite, unaprjeđenja, promovisanja i održivog razvoja zaštićenog područja i područja ekološke mreže.

Ispunjenost uslova iz stava 1 ovog člana utvrđuje Ministarstvo, odnosno organ lokalne uprave.

Strogim rezervatom prirode, posebnim rezervatom prirode, parkom prirode, spomenikom prirode i predjelom izuzetnih odlika, koja se nalaze na prostoru nacionalnog parka, upravlja upravljač nacionalnim parkom.

Upravljač zaštićenog područja određuje se aktom o proglašavanju zaštićenog područja.

Zaštićenim područjima, osim nacionalnih parkova, koja se nalaze na području morskog dobra upravlja pravno lice nadležno za upravljanje morskim dobrom.

Bliže uslove iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo, uz prethodno pribavljeno mišljenje organa državne uprave nadležnog za poslove šumarstva i lovstva.

Obaveze upravljača

Član 56

Upravljač zaštićenog područja i/ili područja ekološke mreže dužan je da:

- donese godišnji program upravljanja i akt o unutrašnjem redu;
- obezbijedi službu zaštite;
- donese finansijski plan zaštite i razvoja područja;
- donese godišnji plan razvoja i obuke kadrova;
- obezbijedi sprovođenje mjera zaštite prirode u skladu sa ciljevima zaštite, zonama i režimima zaštite;
- čuva, unaprjeđuje i promovise zaštićeno područje i/ili područja ekološke mreže;

- obilježi zaštićeno područje i/ili područje ekološke mreže;
- osigura nesmetano odvijanje prirodnih procesa i održivog korišćenja zaštićenog područja i/ili područja ekološke mreže;
- prati stanje u zaštićenom području i/ili području ekološke mreže i dostavlja podatke organu uprave;
- dostavlja godišnji izvještaj Ministarstvu odnosno nadležnom organu lokalne uprave o realizaciji plana upravljanja zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže (u daljem tekstu: plan upravljanja) odnosno godišnjeg programa upravljanja, sprovedenim mjerama, finansijskim sredstvima utrošenim za sprovođenje mjera;
- obavlja i druge poslove utvrđene zakonom i aktom o osnivanju.

Odredbе stava 1 al. 1, 2, 3, 4 i 10 ovog člana ne primjenjuju se za pojedinačne zaštićene divlje vrste biljaka proglašene za zaštićeno prirodno dobro.

Sredstva za rad upravljača

Član 57

Sredstva za rad upravljača obezbjeđuju se iz:

- Budžeta Crne Gore, odnosno budžeta jedinice lokalne samouprave u skladu sa godišnjim programom i planom upravljanja;
- naknada za korišćenje zaštićenog područja i/ili područja ekološke mreže;
- donacija;
- drugih izvora u skladu sa zakonom.

Plan upravljanja

Član 58

Plan upravljanja je planski dokumenat kojim se planiraju mjere i aktivnosti zaštite i očuvanja zaštićenog prirodnog dobra koji predstavlja plansku osnovu za upravljanje i korišćenje prirodnog dobra za ekološke, ekonomske i socijalne namjene.

Plan upravljanja donosi se za period od pet godina.

Plan upravljanja priprema upravljač.

Plan upravljanja sprovodi se na osnovu godišnjeg programa upravljanja.

Plan upravljanja nacionalnim parkom donosi Vlada.

Plan upravljanja za strogi i posebni rezervat donosi Ministarstvo.

Plan upravljanja za park prirode, spomenik prirode i predio izuzetnih odlika donosi nadležni organ jedinice lokalne samouprave, uz saglasnost Ministarstva.

Plan upravljanja za park prirode, spomenik prirode i predio izuzetnih odlika koji se nalaze na području dvije i više jedinica lokalne samouprave donosi Ministarstvo.

Plan upravljanja za zaštićena područja i/ili područja ekološke mreže, osim nacionalnih parkova, u zoni morskog dobra donosi Ministarstvo.

Za područja ekološke mreže koja se nalaze u zaštićenom području, plan upravljanja tim područjima sastavni je dio plana upravljanja tog zaštićenog područja.

Plan upravljanja za područja ekološke mreže koja se ne nalaze u zaštićenom području donosi Ministarstvo.

Za područja ekološke mreže koja se nalazi na šumskim područjima ili su dio tih područja, upravlja se u skladu sa planovima i programima upravljanja šumama.

Za područje ekološke mreže koja se ne nalazi na zaštićenom području, ili se nalazi djelimično, ili se graniči ili se nalazi neposredno uz njegovu granicu, a kojim upravlja isti upravljač može se izraditi jedan plana upravljanja koji obuhvata sva ta područja.

Za zaštićena područja i područja ekološke mreže u zoni morskog dobra može se izraditi jedan plan upravljanja koji obuhvata sva ta područja.

Na plan upravljanja prije njegovog donošenja, za sva zaštićena područja i/ili područja ekološke mreže, mišljenje daje organ uprave.

Godišnji program upravljanja izrađuje i donosi upravljač, uz saglasnost Ministarstva, odnosno nadležnog organa lokalne uprave.

Godišnji program upravljanja dostavlja se Ministarstvu, odnosno nadležnom organu lokalne uprave do 30. novembra tekuće godine za narednu godinu.

Izvještaj o realizaciji godišnjeg programa upravljanja upravljač dostavlja Ministarstvu, odnosno nadležnom organu lokalne uprave do 1. marta tekuće godine za prethodnu godinu.

Sadržaj plana upravljanja

Član 59

Plan upravljanja sadrži:

- 1) prikaz prirodnih resursa i korisnika zaštićenog područja;
- 2) ocjenu stanja zaštićenog područja;
- 3) dugoročne ciljeve zaštite i održivog razvoja;
- 4) analizu i ocjenu uslova za ostvarivanje ciljeva zaštite;
- 5) mjere zaštite, očuvanja, upravljanja, unaprjeđivanja i korišćenja zaštićenih područja;
- 6) način sprovođenja zaštite, korišćenja i upravljanja zaštićenim područjem;
- 7) prioritetne aktivnosti na očuvanju, održavanju i monitoringu prirodnih i drugih vrijednosti i segmenata životne sredine;
- 8) prostornu identifikaciju planskih namjena i režima korišćenja zemljišta;
- 9) smjernice za naučno-istraživački rad;
- 10) razvojne smjernice, smjernice i prioritete za zaštitu i očuvanje zaštićenog područja uz uvažavanje potreba lokalnog stanovništva;
- 11) planirane aktivnosti na održivom korišćenju prirodnih resursa, razvoju i uređenju prostora;
- 12) aktivnosti na promociji i valorizaciji zaštićenog područja;
- 13) način saradnje sa lokalnim stanovništvom, vlasnicima i korisnicima nepokretnosti;
- 14) dinamiku i subjekte realizacije plana upravljanja i način ocjene sprovođenja;
- 15) sredstva potrebna za sprovođenje mjera zaštite i izvore obezbjeđivanja sredstava;
- 16) indikatore praćenja uspješnosti realizacije plana;
- 17) druge elemente od značaja za upravljanje područjem.

Plan upravljanja područjima ekološke mreže naročito sadrži:

- analizu stanja ciljnih vrsta i stanišnih tipova,
- ciljeve upravljanja i očuvanja,
- načine postizanja ciljeva,
- mjere upravljanja,
- i druge elemente od značaja za upravljanje područjima ekološke mreže.

Odredbe stava 1 tač. 10, 11 i 12 ovog člana ne primjenjuju se na planove upravljanja za strogi rezervat i spomenik prirode.

Izvještaj o realizaciji plana upravljanja na osnovu godišnjih programa upravljanja Ministarstvo dostavlja Vladi, do 1. marta tekuće godine za prethodnu godinu.

Izvještaj iz stava 4 ovog člana naročito sadrži podatke o:

- 1) realizaciji mjera zaštite;
- 2) realizaciji plana po indikatorima praćenja uspješnosti realizacije plana;
- 3) posjetama zaštićenim područjima;
- 4) finansijskim sredstvima utrošenim za zaštitu i ostvarenim prihodima od naknada za korišćenje zaštićenih područja i područja ekološke mreže.

Naknada za korišćenje zaštićenog područja i područja ekološke mreže

Član 60

Za korišćenje zaštićenog područja i/ili područja ekološke mreže pravno ili fizičko lice (u daljem tekstu: korisnik) plaćaju naknadu upravljaču zaštićenog područja ili područja ekološke mreže i to za:

- ulazak u zaštićeno područje;

- pružanje usluga posjetiocima (korišćenje vodiča, razgledanje prirodnjačke zbirke, parkiranje i informativno-edukativnog materijala);
- ugostiteljske, prodajne, smještajne i infrastrukturne objekte (restorane, bungalove, privremene objekte, reklame, trafostanice, korišćenje zemljišta za održavanje sportskih i drugih manifestacija);
- iznajmljivanje i/ili korišćenje objekata i prostorija upravljača;
- korišćenje znaka zaštićenog područja;
- organizovano posmatranje ptica;
- snimanje igranih i komercijalnih filmova, spotova i reklama;
- korišćenje mineralnih sirovina;
- iznajmljivanje sredstava i opreme za sport i rekreaciju (čamaca, brodova, kajaka i bicikala);
- sakupljanje, branje i otkup šumskih plodova;
- sportski i privredni ribolov;
- kampovanje;
- splavarenje i rafting;
- loženje vatre na posebno uređenim mjestima;
- druge radnje, aktivnosti i djelatnosti u skladu sa zakonom.

Visinu, način obračuna i plaćanja naknade iz stava 1 ovog člana utvrđuje upravljač zaštićenog područja odnosno područja ekološke mreže, uz prethodnu saglasnost Vlade.

Upravljač je dužan da sredstva iz stava 1 ovog člana koristi za zaštitu, razvoj i unaprjeđivanje zaštićenog područja odnosno područja ekološke mreže.

Ekosistemske usluge

Član 61

Ekosistemske usluge su vrijednosti određenog ekosistema koje stvaraju direktnu ili indirektnu ekonomsku korist za korisnike ovih usluga.

Za korišćenje ekosistemskih usluga može se plaćati naknada ili ostvariti drugi vid benefita na osnovu ugovora koji se zaključuje između upravljača zaštićenog prirodnog dobra i korisnika ekosistemskih usluga.

Ugovor iz stava 2 ovog člana naročito sadrži:

- opis radnji i aktivnosti koje će imati korist iz ekosistemskih usluga;
- procjenu ekosistemske usluge koja je predmet ugovora;
- tehnologiju koja će se koristiti pri korišćenju ekosistemskih usluga;
- iznos finansijskih sredstava ili drugi vid benefita ostvarenog korišćenjem ekosistemskih usluga zaštićenog prirodnog dobra;
- rok za korišćenje ekosistemskih usluga;
- obavezu upravljača da finansijska sredstva dobijena od strane korisnika ekosistemskih usluga zaštićenog prirodnog dobra, usmjeri na zaštitu i unaprjeđenje zaštićenog prirodnog dobra.

Pravo preče kupovine

Član 62

Pravno ili fizičko lice koje je vlasnik nepokretnosti u granicama zaštićenog područja i/ili područja ekološke mreže (u daljem tekstu: vlasnik nepokretnosti), koji namjerava da proda nepokretnost, dužan je da nepokretnost prethodno ponudi Vladi, odnosno jedinici lokalne samouprave, preko organa uprave nadležnog za imovinu.

Ponuda iz stava 1 ovoga člana obavezno sadrži cijenu i uslove prodaje.

Ako Vlada odnosno jedinica lokalne samouprave ne prihvati ponudu iz stava 1 ovog člana u roku od 60 dana od dana kada je ponuda dostavljena, vlasnik ne može prodati nepokretnost drugom licu pod povoljnijim uslovima od uslova pod kojima ih je ponudio Vladi odnosno jedinici lokalne samouprave.

Ugovor zaključen suprotno st. 1 i 3 ovog člana je ništavan.

Oduzimanje (eksproprijacija) i ograničenje prava svojine

Član 63

Svojinska prava na nepokretnostima u zaštićenom prirodnom dobru mogu se ograničiti - ekspropisati kada to zahtijeva javni interes.

Postupak eksproprijacije na nepokretnostima sprovodi se u skladu sa zakonom.

Sprječavanje nastanka štete

Član 64

Vlasnik nepokretnosti dužan je da preduzme mjere i radnje za sprječavanje nastanka štete koju mogu da pričine zaštićene divlje vrste životinja.

Radnje iz stava 1 ovog člana su: ograđivanje, čuvanje dobara i rastjerivanje zaštićenih životinjskih vrsta.

Pravo na naknadu štete

Član 65

Pravo na naknadu štete ima vlasnik nepokretnosti u granicama zaštićenog prirodnog dobra pod uslovom da je preduzeo mjere i radnje iz člana 64 ovog zakona, radi sprječavanja štete od zaštićenih divljih vrsta životinja.

Vlasnik nepokretnosti iz stava 1 ovog člana, dužan je da upravljачu prijavi nastanak štete najkasnije u roku od osam dana od dana nastanka štete.

Procjenu štete utvrđuje komisija koju obrazuje upravljач (u daljem tekstu: komisija za procjenu štete).

Visinu naknade štete na osnovu procjene komisije za procjenu štete utvrđuje upravljач rješenjem.

Naknada za zabrane i ograničenja

Član 66

Vlasnik nepokretnosti kome se ograničava pravo korišćenja i raspolaganja nepokretnostima, ima pravo na naknadu štete srazmjerno umanjenju prihoda ostvarenih u momentu proglašavanja zaštićenog područja.

Vlasnik nepokretnosti podnosi upravljачu zahtjev o naknadi štete uz koji se prilažu dokazi o umanjenju prihoda koje je mogao ostvariti u momentu proglašavanja zaštićenog područja ili koje je mogao ostvarivati, a koje proističe iz ograničenja proisteklih proglašavanjem zaštićenih područja.

Visinu naknade iz stava 1 ovog člana, utvrđuju ugovorom upravljач i vlasnik nepokretnosti.

Ako se u roku od 30 dana od dana podnošenja pisanog zahtjeva vlasnik nepokretnosti i upravljач ne dogovore o visini naknade, visinu naknade određuje nadležni sud.

Obaveze vlasnika nepokretnosti i naknada štete

Član 67

Vlasnici nepokretnosti dužni su da dozvole upravljачu, organu uprave i licu koje ima dozvolu za vršenje istraživanja obavljanje poslova utvrđenih zakonom.

Ukoliko vlasnik nepokretnosti, pri vršenju radnji i aktivnosti, pričini štetu na zaštićenom prirodnom dobru dužan je, da sprovede mjere remedijacije, u skladu sa zakonom kojim je uređena odgovornost za štetu u životnoj sredini.

Ukoliko upravljач zaštićenog prirodnog dobra, organ uprave ili lice koje ima dozvolu za vršenje istraživanja i obavljanje poslova utvrđenih zakonom, pričini štetu vlasniku nepokretnosti pri vršenju radnji i aktivnosti, dužan je da štetu nadoknadi.

Vlasnik nepokretnosti iz stava 1 ovog člana, dužan je da upravljачu prijavi nastanak štete najkasnije u roku od osam dana od dana nastanka štete.

Visinu naknade štete iz stava 2 ovog člana utvrđuje komisija za procjenu štete.

Naknadu štete vlasniku nepokretnosti isplaćuje lice koje je pri vršenju radnji i aktivnosti pričinilo štetu.

VII. SPELEOLOŠKI, GEOLOŠKI I PALEONTOLOŠKI OBJEKTI

Speleološki objekti

Član 68

Speleološki objekti: jame, pećine, pećinski nakit i drugi djelovi pećina su dobra od opšteg interesa.

Za speleološke objekte izrađuje se registar speleoloških objekata kao digitalni geografski informacijski sistem (u daljem tekstu: registar).

Katastar sadrži podatke o: položaju, osobinama, vrijednostima, vlasništvu, istraživanju i korišćenju speleoloških objekata.

Registar uspostavlja i vodi organ uprave.

O otkriću speleološkog objekta nalazač je dužan da obavijesti organ uprave u roku od osam dana od dana otkrića.

Speleološkim objektima koji se nalaze na teritoriji zaštićenih područja i područja ekološke mreže upravlja upravljač zaštićenih područja i područja ekološke mreže.

Ukoliko se speleološki objekat nalazi na području ekološke mreže i predstavlja ciljni stanišni tip tog područja, na tom području radnje i aktivnosti mogu se obavljati na osnovu dozvole u skladu sa ovim zakonom.

Bliži sadržaj, način uspostavljanja i vođenja katastra propisuje Ministarstvo.

Zaštita i korišćenje speleoloških objekata

Član 69

U speleološkim objektima i njihovoj okolini zabranjeno je:

- zagađivati vodotoke i izvore ispuštanjem i unošenjem otrovnih materija;
- odlaganje uginulih životinja;
- odlaganje čvrstog otpada;
- uništavanje, oštećenje i odnošenje djelova pećinskog nakita, pećinskih sedimenata i fosilnih ostataka;
- uništavanje i odnošenje primjeraka faune i flore i narušavanje njihovih stanišnih uslova;
- uznemiravanje faune, posebno slijepih miševa;
- izvođenje građevinskih radova koji mogu prouzrokovati značajne nepovoljne i trajne promjene geomorfoloških i hidroloških obilježja;
- kopanje i bušenje, osim u cilju istraživanja i zaštite objekta;
- proizvoditi buku preko 45 Leq (dBA);
- paliti vatru ili koristiti druge materije čijim sagorijevanjem nastaje dim; i
- obavljati druge aktivnosti koje trajno ugrožavaju prirodne vrijednosti i značaj speleološkog objekta.

U speleološkom objektu mogu se vršiti sljedeće radnje i aktivnosti:

- organizovano posjećivanje, korišćenje ili uređenje speleološkog objekta ili njegovog dijela;
- otvaranje ili zatvaranje ulaza, odnosno izlaza speleološkog objekta postavljanjem vrata sa rešetkama na ulazu pri čemu razmak između rešetki mora biti dovoljan za neometano kretanje slijepih miševa i ptica;
- izgradnja, obnova ili sanacija podzemnog objekta;
- obavljanje naučnih i stručnih istraživanja;
- ronjenje;
- snimanje filmova ili fotografisanje;
- koje ne utiču na primarne osobine, uslove i prirodnu floru ili faunu u speleološkom objektu ili njegovom nadzemlju.

Radnje i aktivnosti iz stava 2 ovog člana u speleološkom objektu mogu se vršiti samo na osnovu dozvole koju izdaje organ uprave.

Dozvola iz stava 3 ovog člana izdaje se na zahtjev korisnika speleološkog objekta.

Zahtjev iz stava 4 ovog člana sadrži:

- podatke o podnosiocu zahtjeva (naziv, sjedište, matični broj, odnosno ime i adresu),
- područje na kome se nalazi speleološki objekat;
- opis radnji i aktivnosti koje namjerava obavljati u speleološkom objektu;
- vremenski period realizacije radnji i aktivnosti.

Ukoliko ne postoje podaci o speleološkom objektu na osnovu kojih se može izdati dozvola, pravno ili fizičko lice koje podnosi zahtjev za dobijanje dozvole za vršenje radnje i aktivnosti, dužno je da obezbijedi podatke angažovanjem naučne ili stručne institucije i ustanove koja se bavi istraživanjima speleoloških objekata.

Naučne i stručne institucije i ustanove koje se bave istraživanjima speleoloških objekata i speleološke organizacije dužne su da organu uprave dostave podatke o rezultatima istraživanja u roku od tri mjeseca od dana završetka istraživanja.

Naučne i stručne institucije i ustanove koje obavljaju istraživanja speleoloških objekata i speleološke organizacije u skladu sa dozvolom iz stava 3 ovog člana dužne su da obavijeste organ uprave o datumu početka istraživanja.

Vlasnik zemljišta na kom se nalazi speleološki objekat dužan je da omogući pristup i razgledanje tog objekta u skladu sa dozvolom organa uprave.

Vlasnik zemljišta na kom se nalazi speleološki objekat ne smije ugroziti ili oštetiti speleološki objekat, zatrpati ulaz, niti spriječiti njegovo korišćenje, kao i sprovoditi druge radnje i aktivnosti koje su zabranjene.

Zaštićeni geološki i paleontološki objekti

Član 70

Zaštićeni geološki i paleontološki objekti (fosili, minerali, kristali i pećinski nakit) su djelovi geonasljeđa koji zbog svoje rijetkosti imaju izuzetan naučni značaj i mogu biti:

- primjerci sintipova i genotipova fosila, kao i tipske vrste fosila koji zbog svoje rijetkosti i izuzetnog naučnog značaja predstavljaju prirodnu vrijednost;
- pojedinačni minerali ili kristali, pećinski nakit koji zbog svoje rijetkosti i izuzetnog naučnog značaja predstavljaju prirodnu vrijednost;
- zbirke sintipova i genotipova fosila, tipskih vrsta fosila pojedinačnih minerala i kristala koji zbog svoje rijetkosti i izuzetnog naučnog značaja predstavljaju prirodnu vrijednost.

Zaštićene geološke i paleontološke objekte utvrđuje i proglašava zaštićenim prirodnim dobrima Ministarstvo na predlog stručnih i naučnih institucija koje se bave geološkim i paleontološkim istraživanjima.

Zabranjeno je sakupljanje i uništavanje zaštićenih fosila, minerala, kristala i pećinskog nakita i ugrožavanje njihovih nalazišta.

Ako se pojedini zaštićeni geološki i paleontološki zapis (fosili, minerali, kristali, pećinski nakit) ne mogu zaštititi na nalazištu, daju se na čuvanje pravnom licu nadležnom za prikupljanje i čuvanje prirodnjačkog materijala, koje je dužno da osigura njihovu zaštitu i omogući njihovu upotrebu u obrazovne, naučne i kulturne svrhe.

Fosili, minerali, kristali i pećinski nakit u svojini su Crne Gore.

Zaštita geoloških i paleontoloških objekata

Član 71

Zaštićeni geološki i paleontološki objekti (fosili, minerali, kristali i pećinski nakit) čuvaju se na mjestu pronalaska, odnosno nalazištu.

Ako se pojedini zaštićeni geološki i paleontološki objekti (fosili, minerali, kristali) ne mogu zaštititi na nalazištu daju se na čuvanje javnoj ustanovi nadležnoj za poslove kulture, radi obezbjeđenja njegove stručne zaštite i omogućavanja upotrebe u obrazovne i naučne svrhe.

Geološki i paleontoloških objekti koji imaju status zaštićenog kulturnog dobra ili su dio muzejskog materijala, dokumentacije i/ili lokaliteta štite se u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita kulturnih dobara i muzejska djelatnost.

Ograničenja i zabrane

Član 72

Zabranjeno je uzimati iz prirode zaštićene geološke i paleontološke objekte koji su proglašeni zaštićenim ili se nalaze na objektu geonasljeđa, zaštićenom nalazištu ili ležištu mineralnih sirovina.

Zabranjen je izvoz geoloških i paleontoloških objekata koji su proglašeni zaštićenim.

Izuzetno, radnje iz st. 1 i 2 ovog člana mogu se obavljati radi naučnog i stručnog istraživanja, obrazovanja i izlaganja na izložbama, uz dozvolu organa uprave.

Nosilac dozvole dužan je da, u roku od šest mjeseci od završetka istraživanja, vrati geološki i paleontološki objekat u Crnu Goru, a najkasnije u roku od 30 dana od dana završetka istraživanja, dostavi izvještaj o obavljenom istraživanju sa podacima o stanju nalazišta, mogućoj ugroženosti nalazišta i o potrebnim dodatnim istraživanjima i dodatnim mjerama zaštite.

Izveštaj se dostavlja Ministarstvu, organu uprave, organu uprave nadležnom za inspekcijske poslove i pravnom licu nadležnom za poslove prikupljanja i čuvanja prirodnjačkog materijala.

VIII. ZAŠTITA DIVLJIH VRSTA

Zaštita divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva

Član 73

Divlje vrste biljaka, životinja i gljiva čine:

- primjerci samoniklih biljaka, gljiva i slobodnoživećih životinja i njihovi uzgojni primjerci;
- njihovi razvojni oblici (jaja, sjemenke, plodovi, micelije);
- njihovi djelovi i derivati;
- od njih dobijeni lako prepoznatljivi proizvodi.

Zabranjeno je istrebljivanje autohtone divlje vrste biljaka, životinja i gljiva.

Zabranjeno je branje, sakupljanje i korišćenje divljih biljaka i gljiva, odnosno hvatanje i ubijanje divljih vrsta životinja u mjeri u kojoj se može ugroziti brojnost njihove populacije i povoljan status očuvanosti.

Zabranjeno je namjerno uznemiravanje i ubijanje divljih vrsta životinja, osim lova u skladu sa zakonom kojim se uređuje divljač i lovstvo.

Fizička i pravna lica mogu brati, sakupljati i koristiti divlje biljke i gljive, odnosno hvatati i ubijati divlje vrste životinja iz stava 3 ovog člana u komercijalne svrhe samo na osnovu dozvole organa uprave.

Pravna lica dužna su da uz zahtjev za branje, sakupljanje i korišćenje divljih biljaka i gljiva, odnosno hvatanje i ubijanje divljih vrsta životinja dostave spisak fizičkih lica koja će u ime i za račun tog pravnog lica obavljati radnje iz stava 5 ovog člana.

Uvoz, izvoz i tranzit divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva može se vršiti samo uz dozvolu organa uprave, a u skladu sa potvrđenim međunarodnim ugovorima.

Pri prometu i tranzitu žive životinje moraju se prevoziti i čuvati na način kojim se obezbjeđuje sigurnost životinja od povrjeđivanja, oštećenja zdravlja ili nehumanog postupanja.

Tranzit divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva preko teritorije Crne Gore vrši se na osnovu dozvole o izvozu, odnosno uvozu izdate od nadležnog organa zemlje izvoza, odnosno zemlje uvoza.

Bliži način i uslove korišćenja i sakupljanja sa količinama koje se mogu koristiti i stavljati u promet, način praćenja stanja populacija i listu divljih vrsta životinja, biljaka i gljiva koje se mogu koristiti u komercijalne svrhe utvrđuje Ministarstvo, u saradnji sa organom državne uprave nadležnim za šumarstvo.

Dozvole za naučna i obrazovna istraživanja

Član 74

Naučna i obrazovna istraživanja u zaštićenim područjima odnosno područjima ekološke mreže i na zaštićenim vrstama biljaka, životinja i gljiva mogu vršiti pravna ili fizička lica na osnovu dozvole organa uprave.

Dozvola iz stava 1 ovog člana izdaje se uz prethodno pribavljeno mišljenje upravljača zaštićenog područja i/ili područja ekološke mreže ukoliko se istraživanja vrše u zaštićenom području i/ili području ekološke mreže, organa državne uprave nadležnog za šumarstvo ukoliko se istraživanja vrše na šumskim lokalitetima, odnosno Instituta ukoliko se istraživanje vrši u zaštićenom području i/ili području ekološke mreže na moru.

Dozvola iz stava 1 ovog člana izdaje se za:

- 1) istraživanje zaštite i očuvanja tipova prirodnih staništa ili zaštićenih vrsta;
- 2) prekogranična istraživanja;
- 3) radove i istraživanja koji su neophodni za njihovu zaštitu, upravljanje i korišćenje populacija svih vrsta kojima prijete istrebljenje;
- 4) istraživanja posebno ugroženih vrsta, uzimajući u obzir njihovu geografsku rasprostranjenost;
- 5) istraživanja zaštićenih područja i/ili područja ekološke mreže koja su posebno važna za migratorne vrste na njihovim migratornim putevima, kao i za zimska hranilišta i gnijezdišta;
- 6) procjenu populacija migratornih vrsta;
- 7) razvoj ili usavršavanje ekoloških metoda za sprječavanje oštećenja koja izazivaju ptice;
- 8) utvrđivanje uloge određenih vrsta kao indikatora zagađenja.

Dozvola iz stava 1 ovog člana izdaje se na period od tri godine.

Pravno i fizičko lice koje obavlja istraživanja na osnovu dozvole dužno je da obavijesti organ uprave o tačnom datumu početka istraživanja.

Pravno ili fizičko lice koje je obavilo istraživanja iz stava 1 ovog člana dužno je da organu uprave dostavi podatke o rezultatima istraživanja, u roku od mjesec dana od dana dobijanja rezultata istraživanja.

Pokretna zaštićena prirodna dobra i njihovi djelovi, radi naučnih istraživanja, mogu se iznositi iz Crne Gore na osnovu dozvole organa uprave.

Pokretna zaštićena prirodna dobra i njihovi djelovi iz stava 7 ovog člana moraju se vratiti u Crnu Goru, najkasnije tri mjeseca nakon završetka istraživanja.

Ukoliko se prilikom istraživanja iz stava 5 ovog člana utvrdi postojanje nove vrste za nauku, nosilac dozvole je dužan da holotip dostavi pravnom licu nadležnom za poslove prikupljanja i čuvanja prirodnjačkog materijala.

Zabranjena sredstva za hvatanje i ubijanje divljih životinja

Član 75

Zabranjena je upotreba sredstava za hvatanje i ubijanje divljih vrsta životinja kojima se uznemiravaju njihove populacije i ugrožavaju njihova staništa i koje mogu prouzrokovati njihovo lokalno nestajanje.

Zabranjeno je korišćenje metoda za široko i neselektivno hvatanje i ubijanje divljih vrsta životinja.

Zabranjena sredstva za hvatanje, ubijanje i uznemiravanje sisara i riba su:

- zamke koje su neselektivne prema principu ili uslovima njihovog korišćenja
- samostrijel;
- slijepice ili osakaćene životinje koje se koriste kao živi mamci;
- mreže koje su neselektivne prema principu ili uslovima njihovog korišćenja;
- istjerivanje gasom ili dimom;
- električne smrtonosne ili omamljujuće naprave;
- vještačke svijetleće naprave, osim u ribolovu na moru;
- ogledala i druge zasljepljujuće naprave;
- odašiljači zvuka (magnetofoni, kasetofoni) koji emituju zvukove dozivanja, boli ili oglašavanja;
- naprave za osvjetljavanje cilja;
- optički nišani za noćni lov sa mogućnošću elektronskog povećavanja ili pretvaranja slike;
- eksploziv;
- otrovi i otrovni ili omamljujući mamci;
- poluautomatsko ili automatsko oružje;
- letjelice;
- vozila na motorni pogon u pokretu;
- druga sredstva utvrđena međunarodnim ugovorima.

Zabranjena sredstva za hvatanje, ubijanje i uznemiravanje ptica su:

- lijepak;
- kuke;
- žive ptice koje su slijepice ili osakaćene i koriste se kao mamac;
- magnetofoni;
- elektro uređaji za sječenje;
- izvori vještačkog svijetla, ogledala, uređaji za osvjetljavanje meta, nišanski uređaji za noćno gađanje koje čine elektronska lupa ili konverter;
- eksplozivi;
- mreže, zamke, otrovni ili anestetički mamci;
- poluautomatsko ili automatsko oružje sa magacinom u koji staje više od dva reda municije;
- letjelice;
- motorna vozila;
- čamci čija brzina prelazi pet kilometara na sat, osim motornih čamaca na otvorenom moru, koji se koriste u bezbjedonosne svrhe maksimalne brzine 18 kilometara na sat.

Mjere zaštite migratornih divljih životinja

Član 76

Javni putevi, druge saobraćajnice i drugi objekti moraju se graditi na način da se umanju negativan efekat na puteve migratornih divljih životinja i omogući sigurno prelaženje divljih životinja na odgovarajućim prostornim razmacima.

Mjere iz stava 1 ovog člana obezbjeđuju se primjenom posebnih konstrukcijskih i tehničko-tehnoloških rješenja (ekološki mostovi, izgrađeni prolazi i prelazi, tuneli, propusne cijevi, kanali, sigurnosni i usmjeravajući objekti, riblje staze, liftovi) na samim objektima i u njihovoj okolini.

Mjere zaštite i način održavanja tehničko-tehnoloških rješenja iz stava 2 ovog člana propisuje Ministarstvo, uz saglasnost organa državne uprave nadležnog za poslove saobraćaja.

Unošenje stranih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva

Član 77

Briše se. (Zakon o stranim i invazivnim stranim vrstama biljaka, životinja i gljiva, "Sl. list CG", br. 18/19)

Nenamjerno unošenje alohtonih vrsta biljaka, životinja i gljiva

Član 78

Briše se. (Zakon o stranim i invazivnim stranim vrstama biljaka, životinja i gljiva, "Sl. list CG", br. 18/19)

Ponovno unošenje nestalih divljih vrsta

Član 79

Ponovno unošenje nestalih autohtonih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva i njihovih uzgojnih primjeraka u ekosisteme može se vršiti uz dozvolu organa uprave.

Dozvolu iz stava 1 ovog člana izdaje organ uprave, na osnovu prethodno izrađene procjene rizika.

Troškove procjene rizika ponovnog unošenja autohtonih vrsta na prirodu snosi pravno ili fizičko lice koje je podnijelo zahtjev za izdavanje dozvole.

Zahtjev iz stava 3 ovog člana sadrži:

- podatke o podnosiocu zahtjeva (naziv, sjedište, matični broj, odnosno ime i adresu);
- svrha planiranog unošenja i važnost unošenja sa aspekta zaštite prirode;
- lokalitet na kome se planira unošenje autohtonih vrsta;
- opis radnji koje namjerava obavljati;
- vremenski period realizacije radnji.

Prenošenje živih primjeraka divljih vrsta životinja

Član 80

Prenošenje živih primjeraka divljih vrsta životinja unutar Crne Gore može se vršiti samo na osnovu dozvole organa uprave.

Dozvola iz stava 1 ovog člana izdaje se na osnovu zahtjeva koji naročito sadrži:

- podatke o podnosiocu zahtjeva (naziv, sjedište, matični broj, odnosno ime i adresu);
- dokaz o porijeklu primjeraka;
- podatke o sredstvima za prenošenje i mjestu na koje će se vršiti prenos i čuvanje jedinki;
- podatke o cilju prenošenja jedinki;
- vremenski period u kome se vrši prenošenje.

Dozvola iz stava 1 ovog člana ne izdaje se u slučaju prenošenja žive životinje radi veterinarskog tretmana.

Držanje divljih vrsta životinja

Član 81

Pravno ili fizičko lice može držati divlje vrste životinja u zatočeništvu radi prikazivanja javnosti u zoološkim vrtovima, akvarijumima, terarijumima, bazenima ili kavezima, u skladu sa zakonom, uz dozvolu organa uprave.

Zabranjeno je držanje divlje vrste životinje u zatočeništvu u neprikladnim uslovima i bez odgovarajuće brige.

Dozvola iz stava 1 ovoga člana izdaje se na zahtjev pravnog ili fizičkog lica koje ispunjava uslove iz člana 83 ovog zakona.

Fizičko ili pravno lice iz stava 1 ovog člana koje pribavi jedinku divlje vrste životinja, s namjerom njenog držanja u zatočeništvu, dužno je da podnese zahtjev za izdavanje dozvole i o tome obavijesti organ uprave i inspekciju nadležnu za zaštitu prirode i veterinarsku inspekciju, u roku od 30 dana od dana pribavljanja jedinke divlje vrste životinja.

Ukoliko fizičko ili pravno lice pribavi jedinku divlje vrste životinja, a ne podnese zahtjev u roku od 30 dana od dana pribavljanja jedinke, jedinka će se oduzeti i predati ovlašćenom licu iz člana 83 ovog zakona na čuvanje.

Obilježavanje divlje vrste životinje

Član 82

Divlje vrste životinja koje se drže u zatočeništvu i koje se koriste za naučna istraživanja moraju se obilježiti.

Troškove obilježavanja divljih vrsta životinja snosi fizičko ili pravno lice koje ima dozvolu za držanje divljih i zaštićenih vrsta.

Obilježavanje divljih vrsta životinja u zavisnosti od vrste vrši se nožnim prstenovima, mikročipovima, krilnim markerima i satelitskim odašiljačima.

Obilježavanje divljih vrsta ptica vrši se nožnim prstenovima, krilnim markerima i satelitskim odašiljačima.

Obilježavanje iz stava 4 ovog člana vrše pravna lica na osnovu dozvole organa uprave.

Dozvola iz stava 5 ovog člana izdaje se pravnom licu koje ispunjava uslove u pogledu kadra i opreme.

Dozvola iz stava 5 ovog člana izdaje se na osnovu zahtjeva koji naročito sadrži:

- podatke o podnosiocu zahtjeva (naziv, sjedište i matični broj);
- podatke o odgovarajućoj opremi i kadru.

Pravna lica iz stava 5 ovog člana dužna su da dostavljaju organu uprave podatke o obilježenim divljim vrstama.

Obilježavanje divljih vrsta životinja mikročipovima vrše veterinarske ambulante koje ispunjavaju uslove utvrđene zakonom kojim se uređuje veterinarstvo.

Veterinarska ambulanta je dužna da, u roku od 15 dana od dana obilježavanja životinje, u pisanoj formi, obavijesti organ uprave o izvršenom obilježavanju.

Organ uprave vodi evidenciju o obilježenim životinjama.

Primjerci životinja obilježeni izvan Crne Gore smatraće se obilježenim u skladu sa ovim zakonom ako su obilježeni u skladu sa međunarodnim standardima obilježavanja.

Bliže uslove iz stava 6 ovog člana, karakteristike sredstava za obilježavanje divljih životinja (nožni prstenovi, mikročipovi, krilni markeri i satelitski odašiljači), način obilježavanja i vođenja evidencije o obilježenim divljim životinjama propisuje Ministarstvo.

Oduzimanje životinja koje se drže u zatočeništvu

Član 83

Primjerci divljih vrsta životinja koje se drže u zatočeništvu bez dozvole i suprotno uslovima datim u dozvoli za držanje u zatočeništvu privremeno ili trajno se oduzimaju i predaju pravnom licu ili fizičkom licu koje ovlasti organ uprave.

Ovlašćenje iz stava 1 ovog člana izdaje se pravnom i fizičkom licu koje ispunjava uslove u pogledu prostora, opreme i kadra.

U slučaju da u Crnoj Gori ne postoji pravno lice i fizičko lice koje ispunjava uslove za držanje pojedinih primjeraka divljih vrsta životinja ti primjerci se mogu predati stranom pravnom licu u drugoj državi koje je ovlašćeno za čuvanje i držanje životinja.

Bliže uslove iz stava 2 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Obavješćavanje

Član 84

Pravno ili fizičko lice dužno je da, bez odlaganja, obavijesti organ uprave o svim promjenama i novim okolnostima koje utiču ili mogu uticati na validnost dozvole, a posebno ako se radi o:

- uginuću primjerka životinjske vrste;
- uništenju primjerka životinjske vrste;
- bijegu primjerka životinjske vrste;
- drugim okolnostima koje mogu uticati na izdatu dozvolu.

Uzgoj divljih vrsta životinja

Član 85

Pravno ili fizičko lice koje ispunjava uslove iz člana 83 stav 2 ovog zakona, može da uzgaja divlje vrste životinja u zatočeništvu na osnovu dozvole organa uprave.

Dozvola iz stava 1 ovoga člana izdaje se na zahtjev pravnog ili fizičkog lica.

Vlasnik divlje vrste životinje iz stava 1 ovoga člana, dužan je da se brine da životinja ne pobjegne i odgovoran je za štetu koju ta životinja prouzrokuje u slučaju bijega.

Izuzetno od stava 1 ovog člana ukoliko se uzgajanje vrši radi poljoprivredne djelatnosti, slatkovodnog i morskog ribarstva i lova dozvole se izdaju u skladu sa posebnim zakonima.

Promet u komercijalne svrhe divljim vrstama biljaka, životinja i gljiva

Član 86

Divlje vrste biljaka, životinja i gljiva autohtone i alohtone mogu se stavljati u promet u komercijalne svrhe.

Promet iz stava 1 ovog člana mogu da obavljaju pravna ili fizička lica koja ispunjavaju uslove iz člana 83 stav 2 ovog zakona.

Pravna i fizička lica iz stava 2 ovog člana treba da imaju dozvolu organa uprave za stavljanje u promet iz člana 94 ovog zakona.

Prometom u komercijalne svrhe iz stava 1 ovog člana smatra se prodaja i kupovina, izlaganje javnosti radi sticanja dobiti, korišćenje u svrhu sticanja dobiti, držanje radi prodaje, nuđenje na prodaju, kao i najam i razmjena biljaka, životinja i gljiva.

Predmet prometa u komercijalne svrhe može biti samo divlja biljka, životinja i gljiva koja je uzgajana na osnovu dozvole iz člana 85 ovog zakona.

Listu divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva za koje je zabranjen promet u komercijalne svrhe utvrđuje Ministarstvo.

Zaštita divljih vrsta ptica

Član 87

Divlje ptice koje žive u prirodi uživaju zaštitu u skladu sa ovim zakonom.

Zaštita divljih ptica vrši se:

- sprovođenjem mjera za očuvanje, održavanje ili ponovno uspostavljanje dovoljnog diverziteta i površina staništa za sve vrste ptica;
- uspostavljanjem ekološke mreže čiji su sastavni dio područja važna za očuvanje ptičijih staništa i vrsta;
- sprovođenjem mjera za očuvanje, održavanje i upravljanje ptičijim staništima u skladu sa ekološkim potrebama unutar područja ekološke mreže zona i van njih;
- obnavljanjem uništenih biotopa;
- preduzimanjem mjera da bi se izbjeglo zagađivanje ili propadanje staništa ili bilo kakvo uznemiravanje koje utiče na ptice u okviru ekološke mreže.

Pojedine divlje vrste ptica mogu se nuditi na prodaju žive ili mrtve, transportovati i držati radi prodaje i nuditi na prodaju i njihove bilo koje prepoznatljive djelove ili derivate prodavati ako su ubijene, uhvaćene ili pribavljene u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje lovstvo.

Listu divljih vrsta ptica iz stava 3 ovog člana utvrđuje Ministarstvo uz prethodno pribavljeno mišljenje organa državne uprave nadležnog za poslove lovstva.

Zabranjeno je ubijanje ili hvatanje, premještanje, uništavanje ili uklanjanje gnijezda ptica, čak i ako su prazna,

jaja i njihovo uznemiravanje, naročito u vrijeme othranjivanja ptica i tokom razmnožavanja, držanje ptica koje je zabranjeno loviti, kao i vršenje drugih radnji suprotno zakonu.

Lovne vrste ptica štite se u vrijeme lovostaja i u periodu reprodukcije, mitarenja i njihovnog povratka sa zimovališta (prolječna seoba) u skladu sa zakonom kojim se uređuje divljač i lovstvo.

Stubovi i tehničke komponente sredjenaponskih i visokonaponskih vodova moraju se graditi na način da se ptice zaštite od strujnog udara i mehaničkog povređivanja.

Određba stava 7 ovog člana ne odnosi se na gornje vodove željeznica.

Pri izgradnji visokih objekata (vjetrogeneratora, stubova, tornjeva, mostova) primjenjuju se tehničko-tehnološke mjere koje se odnose na osvjetljavanje objekata, kako bi se izbjegli negativni uticaji tih objekata na ptice.

Radi očuvanja i zaštite divljih vrsta ptica vrši se praćenje brojnosti i stanja populacije divljih vrsta ptica u skladu sa međunarodnim obavezama.

Na osnovu praćenja brojnosti i stanja populacija divljih vrsta ptica određuju se kategorije divljih ptica i to:

- vrste kojima prijeti istrebljenje;
- vrste koje su osjetljive na konkretne promjene u njihovom staništu;
- vrste koje se smatraju rijetkim zbog male populacije ili ograničene lokalne rasprostranjenosti;
- druge vrste koje zahtijevaju posebnu pažnju zbog posebne prirode njihovog staništa.

Na osnovu rezultata praćenja organ uprave utvrđuje mjere zaštite migratornih vrsta divljih ptica u pogledu njihovog uzgajanja, mijenjanja perja i mjesta za ishranu tokom zime i usputnih stanica na njihovim migratornim putevima, zaštititi močvara, a naročito močvara od međunarodnog značaja, sprječavanje zagađivanja ili propadanja staništa ili bilo kakvo uznemiravanje koje utiče na divlje vrste ptica.

Način praćenja brojnosti i stanja populacije divljih vrsta ptica utvrđuje Ministarstvo.

Izuzeci (derogacije) u odnosu na zaštitu ptica

Član 88

Ubijanje ili hvatanje, premještanje gnijezda ptica, njihovo uznemiravanje, držanje ptica koje je zabranjeno loviti, kao i vršenje drugih radnji, može se dozvoliti u slučaju da ne postoji nijedno drugo zadovoljavajuće rješenje, samo na osnovu dozvole organa uprave i to radi:

- zaštite javnog zdravlja i bezbjednosti;
- zaštite vazdušne bezbjednosti;
- sprječavanja oštećenja usjeva, stoke, šuma, riba i voda;
- zaštite biljnog i životinjskog svijeta;
- istraživanja i podučavanja, obnavljanja populacije, ponovnog uvođenja i uzgajanje koje je neophodno za te svrhe;
- hvatanja, zadržavanja ili drugih vidova korišćenja nekih vrsta ptica u malom broju primjeraka, pod strogo nadziranim uslovima i na selektivnoj osnovi.

Dozvola iz stava 1 ovog člana izdaje se na osnovu zahtjeva koji sadrži:

- podatke o podnosiocu zahtjeva (naziv, sjedište, matični broj, odnosno ime i adresu);
- način, sredstva ili metode koje će se koristiti;
- vrste ptica;
- svrhe i razloge sprovođenja radnji;
- vremensko trajanje vršenja radnji;
- način i rokove izvještavanja o primjeni dozvole organu uprave.

O realizaciji dozvola iz stava 1 ovog člana, sredstvima, metodama, lokacijama, razlozima sprovođenja i izdavanja dozvola, kao i načinu realizacije dozvoljenih radnji nad divljim pticama, organ uprave sačinjava godišnji izvještaj i dostavlja ga Evropskoj komisiji.

Zaštićene divlje vrste biljaka, životinja i gljiva

Član 89

Divlje vrste biljaka, životinja i gljiva koje su ugrožene ili mogu postati ugrožene, rijetke i endemične i koje imaju poseban značaj sa genetičkog, ekološkog, ekosistemskog, naučnog, zdravstvenog i ekonomskog aspekta su zaštićene divlje vrste.

Zaštićenom divljom vrstom biljaka, životinja i gljiva može se utvrditi:

- divlja vrsta kojoj prijete izumiranje na području Crne Gore i pripada kategoriji krajnje ugrožene i ugrožene vrste;
- iščezla vrsta u Crnoj Gori koja je vraćena programom reintrodukcije;
- usko rasprostranjena vrsta (endem i relik);
- divlja vrsta zaštićena na osnovu zaključenog međunarodnog ugovora;
- divlja vrsta koja je osjetljiva, odnosno ranjiva, rijetka ili endemična;
- divlja vrsta koja nije ugrožena, ali je radi njenog izgleda moguće zamijeniti sa ugroženom divljom vrstom.

Kao zaštićena divlja vrsta biljaka, životinja i gljiva može se utvrditi i ugrožena autohtona odomaćena biljna sorta i životinjska pasmina određene vrste, koja se razvila kao posljedica tradicionalnog uzgoja i čini dio prirodne i etno-kulturne baštine.

Zaštićene divlje vrste biljaka, životinja i gljiva štite se na način kojim se postiže ili održava njihov povoljan status očuvanosti.

Status očuvanosti zaštićenih vrsta smatra se povoljnim kad:

- je brojnost populacije vrste stabilna i dugoročno održiva;
- se prirodno stanište vrste ne smanjuje niti će se smanjiti u bliskoj budućnosti;
- postoji i ubuduće će postojati dovoljno veliko stanište za održavanje populacija na dugoročnoj osnovi.

Listu zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva utvrđuje Ministarstvo, na osnovu procjene ugroženosti pojedinih vrsta i obaveza iz potvrđenih međunarodnih ugovora, kao i na osnovu nacionalnih i međunarodnih crvenih lista i druge stručne dokumentacije, na predlog organa uprave i uz prethodno pribavljeno mišljenje organa državne uprave nadležnog za poljoprivredu, šumarstvo i divljač.

Lista iz stava 6 ovog člana objavljuje se u "Službenom listu Crne Gore".

Crvene liste divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva

Član 90

Crvene liste divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva utvrđuje organ uprave na osnovu međunarodnih crvenih lista i naučnih podataka prema stepenu ugroženosti, rasprostranjenosti, brojnosti populacije i drugim karakteristikama pojedinačnih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva.

Na osnovu crvenih lista iz stava 1 ovog člana organ uprave može izraditi crvenu knjigu, koja sadrži i mjere zaštite i mjere za poboljšanje statusa ugroženih vrsta, način postupanja i područje rasprostranjenosti zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva i mjere zaštite njihovih staništa.

Zaštita i očuvanje zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva

Član 91

Zaštićene divlje vrste biljaka, životinja i gljiva čine:

- primjerci samoniklih biljaka, gljiva i slobodnoživećih životinja i njihovi uzgojeni primjerci;
- njihovi razvojni oblici (jaja, sjemenke, plodovi i micelije);
- njihovi djelovi i derivati;
- od njih dobijeni lako prepoznatljivi proizvodi.

Zabranjeno je istrebljivanje zaštićene autohtone divlje vrste biljaka, životinja i gljiva.

Zabranjeno je branje, sakupljanje, korišćenje, uništavanje zaštićenih divljih vrsta biljaka, uznemiravanje, hvatanje, odstrjel, ozljeđivanje zaštićenih divljih vrsta životinja, smanjivanje brojnosti populacije zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva (uklanjanje i ubijanje), uništavanje ili ugrožavanje njihovih staništa ili mijenjanje njihovih životnih uslova.

Zabranjeno je zaštićene divlje vrste životinja:

- 1) hvatati, držati, posjedovati, odnosno ubijati, uznemiravati, naročito u vrijeme razmnožavanja, podizanja mladih, migracije i hibernacije;
- 2) uzgajati i stavljati u promet, pribavljati na drugi način i preparirati;
- 3) oštećivati ili uništavati njihove razvojne oblike, gnijezda ili legla, kao i područja njihovog razmnožavanja ili odmaranja;
- 4) uništavati ili uzimati jaja iz prirode;

- 5) držati ukoliko je njihov lov i hvatanje zabranjen;
- 6) kupovati, prodavati, transportovati zbog prodaje, držati zbog prodaje i nuditi na prodaju žive ili mrtve primjerke i bilo koji njihov prepoznatljivi dio ili derivat;
- 7) koristiti na način ili putem metoda koji se koriste za sveobuhvatno ili neselektivno hvatanje ili ubijanje ili koje izazivaju lokalno nestajanje vrsta.

Zabranjeno je zaštićene divlje vrste biljaka i gljiva:

- namjerno brati, sakupljati, posjedovati, sjeći, iskorjenjivati, uništavati u njihovom prirodnom okruženju u prirodi;
- kupovati, prodavati ili razmjenjivati i nuditi na prodaju ili razmjenu primjeraka tih vrsta uzetih iz prirode.

Izuzeci (derogacije) u odnosu na zaštićene divlje vrste

Član 92

Radnje iz člana 91 st. 4 i 5 ovog zakona, mogu se vršiti ukoliko ne postoji nijedno drugo zadovoljavajuće rješenje i ukoliko radnje ne nanose štetu održavanju populacija zaštićenih vrsta na nivou povoljnog statusa zaštite na njihovom prirodnom području, samo na osnovu dozvole organa uprave i to radi:

- zaštite divlje faune i flore i zaštite prirodnih staništa;
- sprječavanja ozbiljnih oštećenja, naročito usjeva, stoke, šuma, riba, voda i drugih tipova dobara;
- zaštite javnog zdravlja i bezbjednosti ili iz drugih imperativnih razloga važnijeg javnog interesa, uključujući razloge socijalne ili ekonomske prirode i razloge od primarnog značaja za životnu sredinu;
- istraživanja i obrazovanja, repopulacije za ponovno uvođenje u prirodu tih vrsta i za uzgajanje koje je neophodno u ove svrhe, uključujući i vještačko razmnožavanje biljaka;
- zadržavanja određenih primjeraka zaštićenih vrsta pod strogo kontrolisanim uslovima, na selektivnoj osnovi i u ograničenoj mjeri, uzimanja ili u ograničenom broju.

Dozvola iz stava 1 ovog člana, izdaje se na osnovu zahtjeva koji sadrži:

- podatke o podnosiocu zahtjeva (naziv, sjedište, matični broj, odnosno ime i adresu);
- način, sredstva ili metode koje će se koristiti u izvršenju radnje;
- podatke o lokaciji na kojoj će se vršiti radnje;
- vrste koje su predmet radnje,
- svrhe i razloge sprovođenja radnji i vremensko trajanje vršenja radnji.

O realizaciji dozvola iz stava 1 ovog člana, sredstvima, metodama, lokacijama, razlozima sprovođenja i izdavanja dozvola, kao i načinu realizacije dozvoljenih radnji nad zaštićenim vrstama organ uprave sačinjava dvogodišnji izvještaj o izdatim dozvolama iz stava 1 ovog člana i dostavlja ga Evropskoj komisiji.

Držanje zaštićenih divljih vrsta životinja, biljaka i gljiva

Član 93

Pojedini primjerci zaštićenih divljih vrsta životinja, biljaka i gljiva mogu se držati u zatočeništvu, uzgajati i stavljati u promet, odnosno prodavati i kupovati samo uz dozvolu organa uprave, pod uslovom da se radi o primjercima:

- 1) koji su uvezeni u Crnu Goru u skladu sa zakonom i imaju vlasnika;
- 2) odgajenim na farmama, plantažama, centrima za razmnožavanje;
- 3) za koje vlasnik ima dokaz o zakonitom sticanju, odnosno porijeklu primjeraka.

Pod dokazom o zakonitom sticanju, odnosno porijeklu iz stava 1 ovog člana smatra se potvrda, uvjerenje, sertifikat, uvozna ili izvozna dozvola i/ili mišljenje stručne ili naučne organizacije o porijeklu vrsta.

Dozvola iz stava 1 ovog člana izdaje se na osnovu zahtjeva koji sadrži:

- podatke o podnosiocu zahtjeva (naziv, sjedište, matični broj, odnosno ime i adresu);
- lokalitet na kome se planira unošenje vrste;
- narodni i stručni naziv vrste koje će se držati u zatočeništvu, odnosno uzgajati ili stavljati u promet;
- način držanja u zatočeništvu, odnosno način uzgajanja ili stavljanja u promet.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, organ uprave može dozvoliti držanje u zatočeništvu, uzgajanje i promet zaštićenih divljih vrsta životinja, ako se radi o zaplijenjenim ili oduzetim primjercima i ako to nije u suprotnosti sa zakonom i potvrđenim međunarodnim ugovorima.

Primjerci zaštićenih divljih vrsta životinja iz st. 1 i 4 ovoga člana moraju biti obilježeni u skladu sa članom 82 ovog zakona.

Lice koje nađe uginuli, odnosno bolesni ili povrijeđeni primjerak zaštićene divlje životinje dužno je da odmah o tome obavijesti organ uprave.

Organ uprave može licu iz stava 6 ovog člana, ako posjeduje odgovarajuće znanje i uslove, dozvoliti držanje bolesne ili povrijeđene životinje u zatočeništvu, radi liječenja i oporavka.

Promet zaštićenim divljim vrstama biljaka, životinja i gljiva

Član 94

Promet pojedinih zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva, njihovih djelova i derivata koje su zaštićene u skladu sa ovim zakonom i potvrđenim međunarodnim ugovorima, može se vršiti na osnovu dozvole organa uprave po prethodno pribavljenom mišljenju Instituta, ukoliko se vrši unos divljih vrsta sa mora, u skladu sa zakonom i potvrđenim međunarodnim ugovorima.

Dozvola iz stava 1 ovoga člana izdaje se na osnovu zahtjeva koji naročito sadrži:

- podatke o podnosiocu zahtjeva (naziv, sjedište, matični broj, odnosno ime i adresu);
- svrhu prometa;
- vremenski period realizacije radnji.

Uz zahtjev iz stava 2 ovog člana prilaže se sljedeća dokumentacija:

- dokaz da je pravo raspolaganja jedinkom divlje vrste biljke, životinje i gljive stečeno u skladu sa zakonom ili se radi o uzgojenom primjerku;
- dokaz o obilježavanju životinja;
- dozvola o izvozu nadležnog organa zemlje izvoza, u slučaju uvoza.

Dozvola iz stava 1 ovoga člana izdaje se samo ako organ uprave utvrdi da promet koji se odobrava ne ugrožava divlje populacije biljaka, životinja ili gljiva.

Izdate dozvole se upisuju u registar koji vodi organ uprave.

Tranzit zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja ili gljiva preko teritorije Crne Gore može se vršiti na osnovu dozvole o izvozu, odnosno uvozu izdate od nadležnog organa zemlje izvoza, odnosno zemlje uvoza.

Pri prometu i tranzitu žive životinje se moraju prevoziti i čuvati na način kojim se obezbjeđuje sigurnost životinja od povređivanja, oštećenja zdravlja ili nehumanog postupanja.

Bliže uslove za promet, tranzit, trgovinu, uzgoj i način postupanja sa životinjama prilikom transporta, vrste za koje se izdaje dozvola iz stava 1 ovog člana, vrste za koje je uvoz odnosno izvoz zabranjen, ograničen ili obustavljen, obrasci dozvola, sadržaj i način podnošenja obavještenja o uvozu i zahtjeva za izdavanje dozvole, način zbrinjavanja oduzetih vrsta, način obilježavanja divljih vrsta životinja i pošiljki sa gljivama ili biljkama, sadržinu i način vođenja registra izdatih dozvola propisuje Ministarstvo.

Prijava prometa

Član 95

Promet zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva, njihovih djelova i derivata obavezno se prijavljuje na graničnom prelazu organu uprave nadležnom za poslove carina, u skladu sa carinskim zakonom.

Promet iz stava 1 ovog člana vrši se preko graničnih prelaza na kojima postoji organizovana veterinarska i fitosanitarna kontrola.

Organ uprave nadležan za poslove carine je dužan da prijavljenu pošiljku iz stava 1 ovog člana pregleda i ovjeri dozvolu iz člana 94 ovog zakona i da ovjerenu kopiju dozvole dostavi organu uprave.

Obaveze organa uprave nadležnog za poslove carine

Član 96

Ako organ uprave nadležan za poslove carina prilikom uvoza, izvoza, unosa, iznosa, ili tranzita ne može da odredi da li biljke, životinje ili gljive pripadaju vrsti čiji uvoz ili izvoz podliježe zabranama ili ograničenjima, može ih privremeno oduzeti i:

- 1) o trošku carinskog obveznika primaoca/uvoznika, odnosno pošiljaoca/izvoznika robe (u daljem tekstu: carinskog obveznika), sam čuvati ili dati nekome na čuvanje do utvrđivanja statusa vrste čiji uvoz, izvoz, ponovni izvoz ili tranzit podliježe ograničenjima;

2) predati na čuvanje carinskom obvezniku do okončanja postupka, ali uz zabranu raspolaganja.

Organ uprave nadležan za poslove carina može zahtijevati od carinskog obveznika izjavu da predmetna vrsta nije zaštićena.

Organ uprave nadležan za poslove carina će privremeno oduzeti primjerak biljke, životinje ili gljive za koji u postupku carinske kontrole utvrdi da se uvozi, izvozi, unosi ili iznosi ili da je u tranzitu bez dozvole ili drugih dokumenata, do okončanja postupka.

O privremeno oduzetim vrstama iz st. 1 i 3 ovog člana, organ uprave nadležan za poslove carina izdaje potvrdu.

Privremeno oduzete vrste biljaka, životinja ili gljiva predaju se na čuvanje ovlaštenom pravnom ili fizičkom licu, koje ispunjava uslove u pogledu prostora, opreme i kadra ili carinskom obvezniku sa zabranom prava raspolaganja.

Ako se propisana dozvola ili drugi dokumenti ne dostave u roku od mjesec dana nakon privremenog zadržavanja ili u produženom roku koji može iznositi najduže dva mjeseca, organ uprave nadležan za poslove carina donosi rješenje o oduzimanju.

U slučajevima iz st. 2 do 6 ovog člana, organ uprave nadležan za poslove carina dužan je da odmah obavijesti organ uprave, radi evidencije i donošenja odluke o zbrinjavanju oduzete vrste.

Kada se vrste zaplijene ili oduzmu, troškove (troškovi hrane, smeštaja, prevoza, vraćanja i drugo) snosi carinski obveznik.

Bliže uslove iz stava 5 ovog člana propisuje Ministarstvo.

IX. OČUVANJE GENETSKE RAZNOVRSNOSTI

Osnivanje banke gena

Član 97

Radi očuvanja genetske raznovrsnosti divljih biljaka, životinja i gljiva osniva se banka gena.

Uzimanje genetskog materijala iz prirode radi korišćenja ne smije ugrožavati opstanak ekosistema ili populaciju divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva u njihovim staništima.

Pristup izvorima genetskog materijala

Član 98

Genetski materijal iz prirode može se koristiti u skladu sa ovim zakonom.

Na genetskom materijalu koji je stvoren od genetičkog materijala divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva ne može se steći svojina.

Banka gena

Član 99

U bankama gena čuva se biološki materijal nadzirane ili uzgajane populacije ili djelovi biljaka, životinja i gljiva, sjeme, spore, polne ćelije i drugi biološki materijali, koji se koriste radi očuvanja vrsta, odnosno njihovog genetskog fonda i potencijala.

Banku gena iz stava 1 ovog člana može da osnuje pravno ili fizičko lice, koje ispunjava uslove u pogledu prostora, opreme i kadra, na osnovu dozvole organa uprave.

Ispunjenost uslova iz stava 2 ovog člana utvrđuje organ uprave.

Dozvola iz stava 2 ovog člana izdaje se na zahtjev pravnog ili fizičkog lica.

Zahtjev iz stava 4 ovog člana sadrži:

- podatke o podnosiocu zahtjeva (naziv, sjedište, matični broj, odnosno ime i adresu);
- podatke o količini materijala koji će se sakupljati;
- lokalitet na kojem će se vršiti istraživanje ili sakupljanje.

Uz zahtjev se prilaže:

- dozvola za naučna i obrazovna istraživanja iz člana 74 ovog zakona;
- dokaz o ispunjenosti uslova iz stava 2 ovog člana;
- drugi dokazi od značaja za dobijanje dozvole.

Bliže uslove iz stava 2 ovog člana utvrđuje Ministarstvo, uz prethodnu saglasnost organa državne uprave nadležnog za poslove šumarstva.

X. PRAĆENJE STANJA PRIRODE

Praćenje stanja očuvanosti prirode

Član 100

Stanje očuvanosti prirode prati se na osnovu petogodišnjeg plana monitoringa (u daljem tekstu: plan monitoringa) koji donosi Vlada.

Plan monitoringa sprovodi se na osnovu godišnjeg programa monitoringa koji donosi Vlada do 31. decembra tekuće godine za narednu godinu.

Plan monitoringa i program iz stava 2 ovog člana naročito sadrže:

- način praćenja i ocjene statusa divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva uključujući ptice, njihova staništa i stanišne tipove,
- način praćenja stanja zaštićenih područja.

Monitoring sprovodi organ uprave.

Za pojedine poslove iz programa monitoringa organ uprave može angažovati pravna i fizička lica koja ispunjavaju uslove u pogledu kadra i opreme.

Lokalna uprava može pratiti stanje očuvanosti prirode na svojoj teritoriji o svom trošku.

Sredstva za sprovođenje plana monitoringa i godišnjeg programa monitoringa obezbjeđuju se iz Budžeta Crne Gore.

Bliži sadržaj plana monitoringa i godišnjeg programa monitoringa i uslove iz stava 5 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Izveštavanje

Član 101

Godišnji izvještaj o sprovođenju plana monitoringa i godišnjeg programa monitoringa sačinjava organ uprave na osnovu podataka prikupljenih sprovođenjem tog plana i programa.

Godišnji izvještaj iz stava 1 ovog člana naročito sadrži podatke o stanju prirode, rezultate praćenja stanja vrsta, stanišnih tipova i ptica, predlog mjera za očuvanje koje treba preduzeti za održavanje ili ponovno uspostavljanje povoljnog statusa vrsta i površina staništa za sve vrste koje su bile predmet monitoringa.

Godišnji izvještaj iz stava 1 ovog člana sastavni je dio informacije o stanju životne sredine.

Informaciju o stanju prirode mogu sačinjavati organi lokalne uprave i upravljači zaštićenih prirodnih dobara.

Informacija iz stava 4 ovog člana dostavlja se organu uprave.

Organ uprave na osnovu podataka prikupljenih sprovođenjem plana monitoringa i godišnjeg programa monitoringa sačinjava svake šeste godine izvještaj o stanju prirode koji obuhvata informacije o stanju očuvanosti vrsta, stanišnih tipova i ptica kao i mjere za očuvanje, održavanje ili ponovno uspostavljanje povoljnog statusa vrsta i površina staništa za sve vrste koje su bile predmet monitoringa i dostavlja ga Evropskoj komisiji.

XI. PRISTUP INFORMACIJAMA I PROMOVISANJE ZAŠTITE PRIRODE

Dostavljanje podataka o stanju prirode

Član 102

Ministarstvo, organ uprave, nadležni organi lokalne uprave i upravljači dužni su da na zahtjev zainteresovanih pravnih i fizičkih lica, dostavljaju podatke o stanju i zaštiti prirode, osim podataka koji se smatraju tajnim u skladu sa zakonom.

Podaci iz stava 1 ovog člana dostavljaju se podnosiocu zahtjeva u skladu sa zakonom.

Dan zaštite prirode

Član 103

Dan zaštite prirode obilježava se svake godine 22. maja na Međunarodni dan biodiverziteta.

Na dan zaštite prirode mogu se organizovati vaspitne, obrazovne, rekreativne, stručne i druge aktivnosti kojima se na primjeren način podstiče i unaprjeđuje zaštita prirode.

XII. FINANSIRANJE ZAŠTITE PRIRODE

Obezbjeđenje sredstava za zaštitu prirode

Član 104

Sredstva za zaštitu prirode obezbjeđuju se:

1) iz Budžeta Crne Gore za:

- zaštitu zaštićenih prirodnih dobara koje proglašava Skupština i Vlada;
- sprovođenje mjera utvrđenih planom upravljanja koji donosi Vlada i Ministarstvo;
- isplatu naknade štete nanijete od strane zaštićenih divljih vrsta životinja;
- isplatu naknade vlasnicima nepokretnosti za ograničenja svojinskih prava u zaštićenim prirodnim dobrima koje proglašava Skupština i Vlada;
- druge namjene utvrđene ovim zakonom;

2) iz budžeta jedinice lokalne samouprave za:

- zaštitu prirodnih dobara koje proglašava jedinica lokalne samouprave;
- sprovođenje mjera zaštite utvrđenih planom upravljanja koji donosi nadležni organ lokalne samouprave;
- isplatu naknade vlasnicima nepokretnosti za ograničenja svojinskih prava u zaštićenim prirodnim dobrima koje proglašava jedinica lokalne samouprave;
- druge namjene utvrđene ovim zakonom.

XIII. ČUVANJE ZAŠTIĆENIH PRIRODNIH DOBARA

Služba zaštite

Član 105

Upravljač je dužan da organizuje službu zaštite radi čuvanja zaštićenog prirodnog dobra.

Službu zaštite vrše čuvari zaštićenog prirodnog dobra (u daljem tekstu: zaštitari), koji ispunjavaju uslove utvrđene zakonom kojim se uređuje zaštita lica i imovine.

Zaštitar je dužan da vrši dužnost u službenom odijelu, ima identifikacionu oznaku i može nositi oružje, u skladu sa zakonom.

Identifikacionu oznaku iz stava 3 ovog člana izdaje organ uprave nadležan za poslove policije u skladu sa posebnim zakonom kojim se uređuje zaštita lica i imovine.

Prava i dužnosti zaštitara

Član 106

Kada zaštitar, u vršenju službe, ustanovi da je učinjena povreda pravila unutrašnjeg reda i kršenja režima zaštite ovlašćen je i dužan da:

- legitimise lice koje zatekne u zaštićenom prirodnom dobru;
- daje upozorenja ili izdaje naređenja u skladu sa posebnim zakonom kojim se uređuje zaštita lica i imovine;
- izvrši pregled lica, svih vrsta vozila, plovila, stvari i tovara;
- zadrži lice zatečeno u izvršenju krivičnog djela u skladu sa posebnim zakonom kojim se uređuje zaštita lica i imovine;
- obezbijedi mjesto događaja u skladu sa posebnim zakonom kojim se uređuje zaštita lica i imovine;
- privremeno oduzme predmete kojima je izvršen prekršaj ili krivično djelo i predmete koji su nastali ili pribavljeni izvršenjem takvog djela i da predmete preda upravljaču zaštićenog prirodnog dobra radi čuvanja;
- odmah obavijesti organ uprave nadležan za poslove inspekcijuskog nadzora;
- lice bez ličnih isprava, zatečeno u vršenju prekršaja ili krivičnog djela, odmah preda ili obavijesti nadležni organ za poslove policije;
- zatraži uspostavljanje prethodnog stanja, odnosno naredi mjere za sprječavanje i uklanjanje štetnih posljedica;

- saraduje sa vlasnicima i korisnicima prava na nekretninama u zaštićenom prirodnom dobru u cilju zaštite prirode;
- pruža pomoć posjetiocima zaštićenog prirodnog dobra i lokalnom stanovništvu.

U vršenju službe zaštitar je dužan da pokaže identifikacionu oznaku.

Zaštitar je dužan da licu od kojeg je naplatio novčanu kaznu ili oduzeo sredstva i druge predmete izda odgovarajuću potvrdu.

Zaštitar mora da ispunjava uslove i ima dozvolu za vršenje poslova zaštite u skladu sa posebnim zakonom kojim uređuje zaštita lica i imovine.

XIV. NADZOR

Upravni nadzor

Član 107

Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona vrši Ministarstvo i nadležni organi lokalne uprave, ako ovim zakonom nije drukčije propisano.

Nadzor nad radom upravljača vrši Ministarstvo, odnosno nadležni organ lokalne uprave.

Inspeksijski nadzor nad sprovođenjem ovog zakona i propisa donesenih na osnovu ovog zakona vrši organ uprave nadležan za inspeksijske poslove preko ekološke inspekcije, u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje inspeksijski nadzor.

Prava i dužnosti ekološkog inspektora

Član 108

U vršenju poslova inspeksijskog nadzora ekološki inspektor kontroliše naročito:

- korišćenje i upotrebu zaštićenih prirodnih dobara i drugih djelova prirode;
- da li se sprovode smjernice i uslove zaštite prirode koje su definisane strateškim i planskim dokumentima i programima;
- da li se zaštićena područja koriste u skladu sa studijom zaštite odnosno prostornim planom posebne namjene, planom upravljanja zaštićenog područja i na osnovu dozvola u skladu sa ovim zakonom;
- da li se radnje, aktivnosti i djelatnosti u zaštićenim područjima obavljaju na propisan način;
- sprovođenje neposredne zaštite, očuvanja i korišćenja zaštićenih prirodnih dobara odnosno zaštićenih područja i/ili područja ekološke mreže;
- sprovođenje mjera definisanih u studiji, za područja ekološke mreže;
- da li se pristupilo donošenju plana ili programa odnosno realizaciji projekta, koji se odnose na područja ekološke mreže, bez saglasnosti na studiju;
- sprovođenje kompenzatornih mjera definisanih u postupku utvrđivanja preovladavajućeg javnog interesa;
- da li upravljač zaštićenog područja/ili područja ekološke mreže izvršava obaveze ustanovljene ovim zakonom i aktom o zaštiti;
- da li se radnje i aktivnosti u speleološkom objektu obavljaju uz dozvolu organa uprave i u skladu sa uslovima datim u dozvoli;
- da li su naučne i stručne institucije i ustanove koje se bave istraživanjima speleoloških objekata i speleološke organizacije organu uprave dostavile podatke o rezultatima istraživanja, u propisanom roku;
- da li se korišćenje zaštićenih geoloških i paleontoloških objekata (fosili, minerali, kristali, pećinski nakit i dr) obavljaju u skladu sa dozvolom organa uprave;
- da li se branje, sakupljanje i korišćenje divljih biljaka i gljiva, odnosno hvatanje i ubijanje divljih vrsta životinja vrši u skladu sa dozvolom organa uprave;
- da li se naučna i obrazovna istraživanja u zaštićenim područjima i/ili područjima ekološke mreže i na zaštićenim vrstama, obavljaju uz dozvolu organa uprave i u skladu sa izdatom dozvolom;
- da li se prenošenje živih primjeraka divljih vrsta životinja unutar teritorije Crne Gore vrši uz dozvolu organa uprave i u skladu sa uslovima datim u dozvoli;
- da li se držanje divlje vrsta životinja u zatočeništvu radi prikazivanja javnosti u zoološkim vrtovima, akvarijumima, terarijumima, bazenima ili kavezima, vrši uz dozvolu organa uprave i u skladu sa uslovima datim u dozvoli;

- da li se obilježavanje divljih vrsta ptica vrši uz dozvolu organa uprave i u skladu sa izdatim dozvolama;
- da li se oduzete vrste biljaka, životinja ili gljiva čuvaju na propisan način;
- da li nosilac dozvole za držanje divlje vrste životinje u zatočeništvu obavještava organ uprave o svim promjenama i novim okolnostima koje utiču ili mogu uticati na validnost dozvole;
- da li se uzgoj divljih vrsta životinja vrši uz dozvolu organa uprave i u skladu sa uslovima datim u dozvoli;
- da li se promet u komercijalne svrhe divljim vrstama biljaka, životinja i gljiva vrši uz dozvolu organa uprave i u skladu sa uslovima datim u dozvoli;
- da li se postupanje sa pticama vrši u skladu sa zakonom i na osnovu dozvole organa uprave;
- da li se postupanje sa divljim vrstama biljaka, životinja ili gljiva vrši u skladu sa zakonom i na osnovu dozvole organa uprave;
- da li se zaštićene divlje vrste životinja, biljaka i gljiva drže u zatočeništvu, uzgajaju i stavljaju u promet, odnosno prodaju i kupuju uz dozvolu organa uprave.

Ovlašćenja ekološkog inspektora

Član 109

U vršenju inspekcijuskog nadzora ekološki inspektor je obavezan da, kada utvrdi da je povrijeđen zakon ili drugi propis, preduzme sljedeće upravne mjere i radnje:

- zabrani korišćenje i upotrebu zaštićenih prirodnih dobara i drugih djelova prirode bez dozvole ili protivno uslovima datim u dozvoli;
- zabrani vršenje radnje, aktivnosti i djelatnosti u zaštićenim područjima bez dozvole organa uprave;
- naredi pribavljanje saglasnosti na studiju;
- naredi sprovođenje mjera definisanih u studiji za područja ekološke mreže;
- naredi sprovođenje kompenzatornih mjera definisanih u postupku utvrđivanja preovladavajućeg javnog interesa;
- naredi sprovođenje planova upravljanja zaštićenim područjima i/ili područjima ekološke mreže u dijelu koji se odnosi na mjere i uslove zaštite prirode definisane planovima upravljanja;
- naredi upravljaču zaštićenog područja/ili područja ekološke mreže izvršenje obaveza ustanovljenih ovim zakonom i aktom o zaštiti;
- zabrani obavljanje radnji i aktivnosti u speleološkom objektu ako se obavljaju bez dozvole organa uprave ili suprotno uslovima datim u dozvoli;
- naredi naučnim i stručnim institucijama i ustanovama koje se bave istraživanjima speleoloških objekata i speleološke organizacije dostavljanje podataka o rezultatima istraživanja organu uprave;
- naredi naučnim i stručnim institucijama i ustanovama koje obavljaju istraživanja speleoloških objekata i speleološke organizacije da dostave obavještenje o tačnom datumu istraživanja prije početka istraživanja;
- zabrani korišćenje zaštićenih geoloških i paleontoloških objekata (fosili, minerali, kristali, pećinski nakit i dr.) bez dozvole organa uprave;
- naredi nosiocu dozvole da dostavi izvještaj o obavljenom istraživanju za geološke i paleontološke objekte, sa podacima o stanju nalazišta, mogućoj ugroženosti nalazišta i o potrebnim dodatnim istraživanjima i dodatnim mjerama zaštite;
- zabrani branje, sakupljanje i korišćenje divljih biljaka i gljiva, odnosno hvatanje i ubijanje divljih vrsta životinja bez dozvole organa uprave;
- zabrani naučna i obrazovna istraživanja u zaštićenim područjima i/ili područjima ekološke mreže i na zaštićenim vrstama, ukoliko se obavljaju bez dozvole organa uprave ili suprotno uslovima datim u dozvoli;
- naredi pravnom ili fizičkom licu koje obavlja naučna i obrazovna istraživanja da dostavi podatke o rezultatima istraživanja nadležnim organima;
- zabrani prenošenje živih primjeraka divljih vrsta životinja unutar teritorije Crne Gore ukoliko se vrši bez dozvole organa uprave ili suprotno uslovima datim u dozvoli;
- zabrani obilježavanje divljih vrsta ptica ako se vrši bez dozvole organa uprave ili suprotno uslovima datim u dozvoli;
- naredi da se oduzete vrste biljaka, životinja ili gljiva čuvaju na propisan način;
- naredi oduzimanje divlje vrste životinje i predaju na čuvanje ovlašćenom pravnom licu ukoliko se drži bez dozvole organa uprave;

- naredi da nosilac dozvole za držanje divlje vrste životinje u zatočeništvu, obavijesti organ uprave o svim promjenama i novim okolnostima koje utiču ili mogu uticati na validnost dozvole;
- zabrani uzgoj divljih vrsta životinja ako se isto vrši bez dozvole organa uprave;
- zabrani promet u komercijalne svrhe divljim vrstama biljaka, životinja i gljiva ako se vrši bez dozvole organa uprave ili suprotno uslovima datim u dozvoli;
- zabrani izvršenje radnji suprotno odredbama ovog zakona, u cilju zaštite divljih vrsta ptica ukoliko se vrše bez dozvole organa uprave ili suprotno uslovima datim u dozvoli;
- zabrani izvršenje radnji suprotno odredbama ovog zakona, u cilju zaštite divljih vrsta vrsta biljaka, životinja ili gljiva, ukoliko se vrše bez dozvole organa uprave ili suprotno uslovima datim u dozvoli;
- zabrani držanje u zatočeništvu, uzgajanje i stavljanje u promet, odnosno prodaju i kupovinu zaštićenih divljih vrsta životinja, biljaka i gljiva, bez dozvole organa uprave;
- zabrani promet pojedinih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva, bez dozvole organa uprave;
- zabrani promet zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva, njihovih djelova i derivata;
- zabrani izvoz zaštićenih geoloških i paleontoloških objekata, bez dozvole organa uprave;
- zabrani unošenje i reeksport alohtonih vrsta bez dozvole organa uprave;
- zabrani ponovno unošenje autohtonih vrsta vrsta biljaka, životinja i gljiva i njihovih uzgojnih primjeraka u ekosisteme, bez dozvole organa uprave.

Prava i obaveze carinskog organa

Član 110

U vršenju poslova carinski organ je obavezan da kontroliše da li se uz dozvolu organa uprave vrši:

- promet pojedinih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva i zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva, njihovih djelova i derivata;
- izvoz zaštićenih geoloških i paleontoloških objekata;
- unošenje i reeksport alohtonih vrsta;
- ponovno unošenje autohtonih vrsta vrsta biljaka, životinja i gljiva i njihovih uzgojnih primjeraka u ekosisteme.

XV. KAZNENE ODREDBE

Prekršajne odredbe

Član 111

Novčanom kaznom u iznosu od 2.000 eura do 40.000 eura kazniće se za prekršaj pravno lice, ako:

- 1) ne pribavi akt o uslovima i smjernicama zaštite prirode od organa uprave prije početka izrade dokumenata iz člana 18 stava 1 ovog zakona (član 18 stav 2);
- 2) vrši posjećivanje strogog rezervata prirode u cilju obrazovanja, istraživanja i praćenja stanja prirode bez odobrenja upravljača i prethodno pribavljenog mišljenja organa uprave (član 21 stav 3);
- 3) vrši radnje, aktivnosti i djelatnosti u zaštićenim područjima, koje ne podliježu procjeni uticaja na životnu sredinu u skladu sa posebnim propisima, ocjeni prihvatljivosti i koje nijesu utvrđene planom upravljanja, bez dozvole organa uprave (član 40 stav 1);
- 4) ne podnese organu uprave zahtjev za davanje saglasnosti na studiju o ocjeni prihvatljivosti za planove i programe za koje se ne sprovodi postupak strateške procjene uticaja na životnu sredinu, odnosno za projekte za koje se ne sprovodi postupak procjene uticaja na životnu sredinu (član 48 stav 1);
- 5) pristupi donošenju plana ili programa odnosno realizaciji projekta koji se odnosi na područje ekološke mreže, bez saglasnosti organa uprave odnosno organa lokalne uprave nadležnog za poslove zaštite životne sredine na studiju (član 51 stav 4);
- 6) ne sprovede kompenzatorne mjere iz člana 53 stav 2 ovog zakona prije realizacije plana i programa odnosno projekta za koje se utvrdi preovladavajući javni interes (član 53 st. 1 i 2);
- 7) ne donese godišnji program upravljanja i akt o unutrašnjem redu, osim ako se radi o upravljaču pojedinačne zaštićene divlje vrste biljaka koje su proglašene za zaštićeno prirodno dobro (član 56 stav 1 alineja 1 i stav 2);
- 8) ne obezbijedi službu zaštite, osim ako se radi o upravljaču pojedinačne zaštićene divlje vrste biljaka koje su proglašene za zaštićeno prirodno dobro (član 56 stav 1 alineja 2 i stav 2);

- 9) ne donese finansijski plan zaštite i razvoja područja, osim ako se radi o upravljaču pojedinačne zaštićene divlje vrste biljaka koje su proglašene za zaštićeno prirodno dobro (član 56 stav 1 alineja 3 i stav 2);
- 1) ne donese godišnji plan razvoja i obuke kadrova, osim ako se radi o upravljaču pojedinačne zaštićene divlje vrste biljaka koje su proglašene za zaštićeno prirodno dobro (član 56 stav 1 alineja 4 i stav 2);
- 2) ne obezbijedi sprovođenje mjera zaštite prirode u skladu sa ciljevima zaštite, zonama i režimima zaštite (član 56 stav 1 alineja 5);
- 3) ne čuva, ne unaprijeđuje i ne promovise zaštićeno područje i/ili područja ekološke mreže (član 56 stav 1 alineja 6);
- 4) ne obilježi zaštićeno područje i/ili područje ekološke mreže (član 56 stav 1 alineja 7);
- 5) ne osigura nesmetano odvijanje prirodnih procesa i održivog korišćenja zaštićenog područja i/ili područja ekološke mreže (član 56 stav 1 alineja 8);
- 6) ne prati stanje u zaštićenom području i/ili području ekološke mreže i ne dostavlja podatke organu uprave (član 56 stav 1 alineja 9);
- 7) ne dostavi godišnji izvještaj Ministarstvu odnosno nadležnom organu lokalne uprave o realizaciji plana upravljanja, odnosno godišnjeg programa upravljanja, sprovedenim mjerama, finansijskim sredstvima utrošenim za sprovođenje mjera, osim ako se radi o upravljaču pojedinačne zaštićene divlje vrste biljaka koje su proglašene za zaštićeno prirodno dobro (član 56 stav 1 alineja 10 i stav 2);
- 8) ne preduzme mjere i radnje za sprječavanje nastanka štete iz člana 64 stav 2 ovog zakona, koju mogu da pričine zaštićene divlje vrste životinja (član 64 stav 1);
- 9) u speleološkim objektima i njihovoj okolini zagađuje vodotoke i izvore ispuštanjem i unošenjem otrovnih materija i/ili odlaže uginule životinje i/ili odlaže čvrsti otpad i/ili uništava, oštećuje i odnosi djelove pećinskog nakita, pećinskih sedimenata i fosilnih ostataka i/ili uništava i odnosi primjerke faune i flore i narušava njihove stanišne uslove i/ili uznemirava faunu, posebno slijepice miševske i/ili izvodi građevinske radove koji mogu prouzrokovati značajne nepovoljne i trajne promjene geomorfoloških i hidroloških obilježja i/ili kopa i buši, osim u cilju istraživanja i zaštite objekta i/ili proizvodi buku preko 45 Leq (dBA) i/ili pali vatru ili koristiti druge materije čijim sagorijevanjem nastaje dim (član 69 stav 1);
- 10) bez dozvole organa uprave u speleološkom objektu vrši: organizovano posjećivanje, korišćenje ili uređenje speleološkog objekta ili njegovog dijela i/ili otvaranje ili zatvaranje ulaza, odnosno izlaza speleološkog objekta postavljanjem vrata sa rešetkama na ulazu pri čemu razmak između rešetki nije dovoljan za neometano kretanje slijepih miševa i ptica i/ili izgradnju, obnovu ili sanaciju podzemnog objekta i/ili obavljanje naučnih i stručnih istraživanja i/ili ronjenje i/ili snimanje filmova ili fotografisanje i/ili radnje koje utiču na primarne osobine, uslove i prirodnu floru ili faunu u speleološkom objektu ili njegovom nadzemlju (član 69 st. 2 i 3);
- 11) ne dostavi organu uprave podatke o rezultatima naučnih i stručnih istraživanja, u roku od tri mjeseca od dana završetka istraživanja (član 69 stav 7);
- 12) ne obavijesti organ uprave o datumu početka istraživanja (član 69 stav 8);
- 13) ne omogući pristup i razgledavanje speleološkog objekta u skladu sa dozvolom organa uprave (član 69 stav 9);
- 14) ugrozi ili ošteti speleološki objekat, zatrpao ulaz ili spriječi njegovo korišćenje (član 69 stav 10);
- 15) ne vrati geološki i paleontološki objekat u Crnu Goru, u roku od šest mjeseci od završetka istraživanja i/ili ne dostavi izvještaj o obavljenom istraživanju sa podacima o stanju nalazišta, mogućoj ugroženosti nalazišta i o potrebnim dodatnim istraživanjima i dodatnim mjerama zaštite Ministarstvu, organu uprave, organu uprave nadležnom za inspekcijske poslove i pravnom licu nadležnom za poslove prikupljanja i čuvanja prirodnjačkog materijala, najkasnije u roku od 30 dana od dana završetka istraživanja (član 72 st. 4 i 5);
- 16) bere, sakuplja i koristi divlje biljke i gljive u komercijalne svrhe, bez dozvole organa uprave (član 73 stav 5);
- 17) uz zahtjev za branje, sakupljanje i korišćenje divljih biljaka i gljiva, odnosno hvatanje i ubijanje divljih vrsta životinja ne dostavi spisak fizičkih lica koja će u ime i za račun tog pravnog lica obavljati radnje iz člana 73 stav 5 ovog zakona (član 73 stav 6);
- 18) vrši uvoz, izvoz i tranzit divljih biljaka, životinja i gljiva bez dozvole organa uprave (član 73 stav 7);
- 19) vrši naučna i obrazovna istraživanja u zaštićenim područjima odnosno područjima ekološke mreže i na zaštićenim vrstama biljaka, životinja i gljiva, bez dozvole organa uprave (član 74 stav 1);
- 20) ne obavijesti organ uprave o tačnom datumu početka istraživanja koja vrši na osnovu dozvole za naučna i obrazovna istraživanja (član 74 stav 5);

- 21) ne dostavi organu uprave podatke o rezultatima naučnog i obrazovnog istraživanja, u roku od mjesec dana od dana dobijanja rezultata istraživanja (član 74 stav 6);
- 22) ne vrati u Crnu Goru pokretna zaštićena prirodna dobra i njihove djelove, najkasnije tri mjeseca nakon završetka istraživanja (član 74 stav 8);
- 23) ne dostavi holotip pravnom licu nadležnom za poslove prikupljanja i čuvanja prirodnjačkog materijala, ukoliko se prilikom istraživanja iz člana 74 stav 5 ovog zakona utvrdi postojanje nove vrste za nauku (član 74 stav 9);
- 24) unosi alohtone vrste u ekosisteme u kojima prirodno nijesu nastanjene, bez dozvole organa uprave (član 77 st. 1 i 2);
- 25) ponovno unosi nestale autohtone divlje vrste biljaka, životinja i gljiva i njihovih uzgojnih primjeraka u ekosisteme, bez dozvole organa uprave (član 79 stav 1);
- 26) prenosi žive primjerke divljih vrsta životinja unutar Crne Gore bez dozvole organa uprave (član 80 stav 1);
- 27) bez dozvole organa uprave drži divlje vrste životinja u zatočeništvu radi prikazivanja javnosti u zoološkim vrtovima, akvarijumima, terarijumima, bazenima ili kavezima (član 81 stav 1);
- 28) pribavi jedinku divlje vrste životinje, s namjerom njenog držanja u zatočeništvu, a ne podnese zahtjev za izdavanje dozvole i o tome ne obavijesti organ uprave, inspekciju nadležnu za zaštitu prirode i veterinarsku inspekciju o namjeri držanja jedinke divlje vrste životinja u zatočeništvu, u roku od 30 dana pribavljanja jedinke divlje vrste životinje (član 81 stav 4);
- 29) vrši obilježavanje divljih vrsta ptica nožnim prstenovima, krilnim markerima i satelitskim odašiljačima bez dozvole organa uprave (član 82 st. 4 i 5);
- 30) bez odlaganja ne obavijesti organ uprave o svim promjenama i novim okolnostima koje utiču ili mogu uticati na validnost dozvole, a posebno ako se radi o uginuću primjerka životinjske vrste i/ili uništenju primjerka životinjske vrste i/ili bijegu primjerka životinjske vrste (član 84);
- 31) uzgaja divlje vrste životinja u zatočeništvu bez dozvole organa uprave (član 85 stav 1);
- 32) u skladu sa uslovima datim u dozvoli ne brine da divlja vrsta životinje ne pobjegne iz zatočeništva (član 85 st. 1 i 3);
- 33) ne gradi stubove i tehničke komponente srednjenaponskih i visokonaponskih vodova na način da se ptice zaštite od strujnog udara i mehaničkog povređivanja (član 87 stav 7);
- 34) vrši radnje iz člana 91 st. 4 i 5 ovog zakona, suprotno uslovima iz člana 92 stav 1 ovog zakona i bez dozvole organa uprave (član 92 stav 1);

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od 500 eura do 4.000 eura.

Za prekršaj iz stava 1 tač. 1, 5 i 6 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u organu državne uprave i organu lokalne samouprave novčanom kaznom od 500 eura do 4.000 eura.

Za prekršaj iz stava 1 tačka 2, tač. 17 do 19, tač. 22 do 25, tač. 27 do 37, tač. 39 do 41 i 43 ovog člana, kazniće se fizičko lice novčanom kaznom od 250 eura do 2.000 eura.

Za prekršaj iz stava 1 tač. 2 do 19, tač. 22 do 43 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom od 1.000 eura do 12.000 eura.

XVI. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Podzakonski akti

Član 112

Podzakonski akti za sprovođenje ovog zakona donijeće se u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Do donošenja propisa iz stava 1 ovog člana primjenjivaće se podzakonski akti donešeni na osnovu Zakona o zaštiti prirode ("Službeni list CG", br. 51/08 i 62/13).

Rok za određivanje područja ekološke mreže i liste ptica

Član 113

Područja ekološke mreže iz člana 43 ovog zakona i lista iz člana 87 stav 4 ovog zakona utvrdiće se najkasnije do dana pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

Određivanje upravljača zaštićenog područja i revizija

Član 114

Za zaštićena područja koja su proglašena zaštićenim do stupanja na snagu ovog zakona, a za koje aktom o proglašavanju nije određen upravljač, nadležni organi iz člana 34 ovog zakona određiće upravljača u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Postupak revizije zaštićenih područja u skladu sa članom 35 stav 5 ovog zakona pokrenuće se u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Upis zaštićenih područja

Član 115

Zaštićena područja koja su do stupanja na snagu ovog zakona upisana u registar kao:

- regionalni park upisaće se kao park prirode;
- botaničko-hortikulturni objekat, pojedinačne biljne i životinjske vrste, rezervat prirodnog predjela, hortikulturni objekat, istorijski spomenik upisaće se kao spomenik prirode;
- specijalni ihtiološki rezervat i specijalni rezervat prirode upisaće se kao posebni rezervat prirode;
- ornitološki rezervat upisaće se kao strogi rezervat prirode;
- posebni prirodni predio upisaće se kao predio izuzetnih odlika.

Uspostavljanje registra

Član 116

Katastar iz člana 68 ovog zakona uspostaviće se u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Tehničke mjere za zaštitu divljih ptica od strujnog udara

Član 117

Pravna lica koja vrše poslove prenosa i distribucije električne energije dužna su da na stubovima i tehničkim komponentama srednje naponskih i visoko naponskih vodova postave zaštitu radi zaštite ptica od strujnog udara, u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Započeti postupci

Član 118

Postupci koji su započeti do stupanja na snagu ovog zakona, okončaće se po propisima koji su važili do stupanja na snagu ovog zakona.

Početak primjene

Član 119

Odredbe člana 44 stav 2, člana 52 stav 9, člana 53 stav 4, člana 88 stav 3, člana 92 stav 3 i člana 101 stav 6 ovog zakona primjenjivaće se od dana pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

Prestanak važenja

Član 120

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o zaštiti prirode ("Službeni list CG", br. 51/08 i 62/13).

Stupanje na snagu

Član 121

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".